

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БӨГЕЛМӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ "КАРАБАШ
ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ" МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ СОВЕТЫ
IV ЧАКЫРЫЛЫШ
УНСИГЕЗЕНЧЕ СЕССИЯ**

КАРАР № 1

п.г.т. Карабаш

2021 елның 18 октябре

Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының "Карабаш шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге уставы проекты турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 өлешенәң 1 пункты, 44 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы һәм Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының 35 статьясындагы 1 пунктының 1 пунктчасы нигезендә Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының "шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставының Муниципаль берәмлек Советы "Карабаш шәһәр тибындагы поселогы»

Карар итте:

1. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясе проекты беренче укылышта кабул итәргә (1 нче кушымта).
2. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясе проекты махсус мәгълүмат стендларында халыкка игълан итәргә.
3. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясе проектына кәргән тәкъдимнәренә исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча эшчә төркем төзәргә;
 - 1) Жәләев Илдар Илгиз улы - «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге башлыгы, эшчә төркем җитәкчесе;
 - 2) Хәертдинов Айрат Алмас улы - 8 нче номерлы бермандатлы сайлау округы буенча депутат, эшчә төркем әгъзасы.
 - 3) Фәтхетдинов Руслан Наил улы - 2 нче номерлы бермандатлы сайлау округы буенча депутат, эшчә төркем әгъзасы.
4. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советы депутатларының Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясе проектына карата тәкъдимнәре 2021 елның 28 «октябрә» кадәр төзәтмәләр рәвешендә кертелә дип билгеләргә.
5. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районы «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясе проекты буенча гражданныр тәкъдимнәре эшчә төркемгә Ф. И., туган елы, авторының адресы,

Бөгелмә районы, Карабаш ш. т. п., а. Мөхәммәтҗанов ур., 10 йорт адресы буенча, эшче төркем җитәкчесенә язмача җибәрелә дип билгеләргә, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының "Карабаш шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге башлыгы-Жәләев Илдар Илгиз улына.

6. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районы «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясе проекты буенча ачык тыңлауларны 2021 елның 29 «октябр»дә 16.00 сәгатәтә Бөгелмә районы, ш.т. Карабаш п., а. Мөхәммәтҗанов ур., 10 йорт (Карабаш ш. т. б. администрациясе бинасы) адресы буенча билгеләргә.

7. Ачык тыңлаулар «Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегендә халык тыңлауларын оештыру һәм үткәрү тәртибе турында» гы Положение нигезендә яңа редакциядә үткәргә, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 2019 елның 14 февралендәге 4V сессиясе карары һәм гражданның тәкъдимнән исәпкә алу тәртибе (2 һәм 3 нче кушымта) белән расланган.

8. Эшче төркемгә Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советы депутатлары тәкъдимнән һәм Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы проектына карата гражданның тәкъдимнән өйрәнергә һәм гомумиләштерергә, Уставны эшләп бетерергә һәм аны Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының Карабаш шәһәр тибындагы поселогы муниципаль берәмлеге Советына карауга 2021 елның 18 ноябрә кадәр кертергә.

9. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Муниципаль берәмлек башлыгы
“ Карабаш шәһәр тибындагы поселогы ”

И. И. Жәләев

Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының XVIII сессиясенә 1 нче кушымтасы
 2021 елның 18 октябрә,

Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге уставы

п.г.т. Карабаш, 2021 ел

КЕРЕШ

Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районы «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советы, күпмилләтле халык мәнфәгатьләрен, кеше һәм гражданд хокукларын һәм ирекләрен, граждандлык татулыгын һәм татулыкны раслап, жирлекнең рухи, мәдәни һәм башка традицияләрен саклап, сәяси, икътисадый һәм социаль хәлләренә исәпкә алып, гомумтанылган демократик принципларда иң яхшы оешуга һәм тормыш урнаштыруга ирешеп, жирлекнең рухи, мәдәни һәм башка традицияләрен саклап, һәм бертуктаусыз үстөрөп, күпмилләтле халыкның мәнфәгатьләрен тәкъдим итеп,, жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү өчен үз жаваплылыгын аңлап, Жирле үзидарәнең Европа Хартиясенә, Россия Федерациясә Конституциясенә, федераль законнарға һәм федераль законнарның башка актларына, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына һәм башка закон актларына таянып, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итә.

Өлеге Устав Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә жирле үзидарәнең хокукый нигезләрен ныгыта, жирле үзидарә органнарын формалаштыру тәртибен, аларның вәкаләтләрен, үзара хезмәттәшлек принципларын, аларның компетенцияләрен чикләү принципларын, жирле үзидарәнең икътисадый һәм финанс нигезен билгели, жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү һәм аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү буенча муниципаль берәмлек жирле үзидарә органнарын гамәлгә ашыруның башка мәсьәләләре.

Өлеге Устав Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы " муниципаль берәмлегенә бөтен территориясендә гамәлдә һәм жирлек халкы, жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары, оешмалар, барлык физик һәм юридик затлар тарафыннан үтәләргә тиеш, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан.

Гомуми нигезләмәләр

1 Статья 1. Шәһәр жирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенә шәһәр жирлеге статусы бирелде.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми атамасы – Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» (алга таба – текст буенча-жирлек).

3. «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районы составына керә.

Статья 2. Жирлекнең территориаль төзелеше

1. Жирлек территориясә составына Карабаш шәһәр тибындагы поселогы, иркән авыллары керә.

2. Жирлекнең административ үзәге-Карабаш шәһәр тибындагы поселогы.

3. Жирлек чикләре «Бөгелмә муниципаль районы «муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 18-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Жирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан, жирләр керә.
5. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

Мәкалә 3. Жирлекнең рәсми символлары

1. Авыл жирлеге тарихи, мәдәни, милли һәм башка жирле традицияләренә һәм үзенчәлекләренә чагылдыручы рәсми символларны билгеләргә хокуклы.
2. Рәсми символларны тасвирлау һәм әлеге символларны рәсми куллану тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән раслана.
3. Жирлекнең рәсми символлары (флаг, герб) федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркөвенә алынырга тиеш.

Мәкалә 4. Жирлекнең жирле үзидарә һәм аның хокукый нигезе

1. Жирлектә жирле үзидарә - Россия Федерациясе Конституциясендә, федераль законнарда, федераль законнарда билгеләнгән чикләрдә, шулай ук федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактарда халыкның турыдан-туры һәм (яисә) жирле үзидарә органнары аша, тарихи һәм башка жирле традицияләренә исәпкә алып, халык мәнфәгатьләреннән чыгып, жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә мөстәкыйль һәм үз җаваплылыгында хәл итүне тәэмин итә торган үз властен гамәлгә ашыру рәвеше.
2. Жирлектә жирле үзидарә жирлек чикләрендә гамәлгә ашырыла.
3. Жирле үзидарәнең хокукый нигезен халыкара хокукның гомумтанылган принциплары һәм нормалары, Россия Федерациясе халыкара шартнамәләре, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясенә алар нигезендә чыгарыла торган башка федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе тәшкит итә., Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, әлеге Устав, жирле референдумнарда һәм гражданныр җыеннарында кабул ителгән карарлар һәм башка муниципаль хокукый актлар.

5 Статья. Жирлектә гражданнырның жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Жирлектә жирле үзидарә референдум, сайлаулар һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләре, шулай ук әлеге Уставта каралган жирле үзидарәнең сайланулы һәм башка органнары аша гражданныр тарафыннан гамәлгә ашырыла.
 2. Жирле референдум һәм ирекле сайлаулар жирлек гражданнырның ихтыярын белдерүнең иң югары чагылышы булып тора.
 3. Гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры, шулай ук үз вәкилләре аша җенесе, расасы, милләте, теле, чыгышы, мөлкәти һәм вазифаи хәле, дингә, инануларына, җәмәгать берләшмәләренә каравына бәйсез рәвештә тигез хокуклы.
- Жирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.
4. Сайлау хокукына ия гражданныр сайлау хокукына ия һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына сайланырга һәм сайланырга хокуклы.
 5. Гражданныр муниципаль хезмәткә тигез хокуклы.
 6. Һәр гражданныр турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарә органнарына мөрәҗәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга хокуклы.

7. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылучы документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданның тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында башка тулы һәм дәрәжә мәғлүмәт алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

8. Жирлекнең жирле үзидарә органнары массакүләм мәғлүмәт чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка жирлекнең һәм аның аерым территорияләренең үсешенә иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөптөрөн үстөрү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә хәбәр итәләр.

9. Гражданның, әгәр алар үз хокуклары һәм ирекләренә бозылган дип санасалар, судта норматив хокукий актларга, жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаять бирергә хокуклы.

Мәкалә 6. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына түбәндәгеләр керә: жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты, жирлекнең Ревизия комиссиясе, әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

3. Жирлек Советының Жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү турындагы карары, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге Федераль законда каралган очрактардан тыш, әлеге карарны кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре вакыты чыкканнан да иртәрәк үз көченә керә.

7 Статья. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) бюджет проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлешенә турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) жирлекнең жирле салымнарын һәм җыямнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкәндәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны ягулык белән тәмин итү;

5) жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча бердәм жылылык белән тәмин итүче оешма тарафыннан йөкләмәләренә үтәлешен муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

6) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегенә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм эшләвен тәмин итү, автомобиль транспортында, шәһәр жир өсте электр транспортында һәм юл хужалыгында муниципаль контрольне гамәлгә ашыру., шулай ук автомобиль

юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

7) жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданны торак урыннарына мохтаж торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;;

8) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

9) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнашу;

10) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауға юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.;

11) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

12) жирлек торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү;

13) халыкны элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру.;

14) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, жирлек китапханә фондларының сакланышын тәмин итү һәм комплектлау;

15) халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру.;

16) жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләрен) саклау, куллану һәм популярлаштыру;

17) жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгәтен саклап калу, торгызу һәм үстерүдә катнашу;;

18) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итү, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндрү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру.;

19) халыкның массакуләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның массакуләм ял итү урыннарын жиһазландыруны оештыру, гражданнының гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр бие полсаларына ирекле үтеп керүен тәмин итүне дә кертеп;

20) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

21) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплану) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

22) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм күрсәтелә торган хезмәтләрнең инвалидлар өчен үтемле булуын тәмин итү таләпләрен үтәү, әлегә кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерү, шулай ук шәһәр урманнарын куллану, саклау, яклау, яңадан торгызу тора., жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан аеруча саклаулы табигать территорияләре урманнары;

23) жирлекнең генераль планын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планы нигезендә эзерләнган территорияне планлаштыру документларын раслау, жирлек чикләрендә урнашкан жир кишәрлегенең шәһәр төзелеше планын бирү, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш)., жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзүне, үзгәртеп

коруны тормышка ашырганда, жирлекне шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын раслау, жирлек чикләрендә жирләрне резервлау һәм жир кишәрлекләрен алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда биналарны карау, объектларны карау, тикшерү барышында ачылган житешсезлекләренә бетерү турында тәкъдимнәр бирү, индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән хәбәрнамәнең туры килүе турында хәбәрнамә жибәрү (алга таба - - индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты объектының (бакча йорты параметрларын планлаштырыла торган төзү (параметрлары һәм жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын урнаштыру мөмкинлеге турында хәбәрнамә, хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты параметрларының планлаштырыла торган параметрларына туры килмәве һәм (яки) индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын жир кишәрлегендә урнаштырырга ярамау турында хәбәрнамәләр, шәхси торак төзелеше яисә бакча йортының төзелгән яки үзгәртеп корылган объектының яки үзгәртеп корылган объектларының яки жирлек территорияләрендә урнашкан бакча йортларының төзелеш яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар таләпләренә туры килүе яисә туры килмәве турында хәбәрнамәләр, Россия Федерациясе граждандар законнары нигезендә, үз белдәкләре белән төзелешне сүтү турында Карар кабул итү, үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелеш объектларын үзгәртеп кору, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларын үзгәртеп коруның, территорияне планлаштыру буенча документациянең, яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләренң чик параметрларына туры китерү турында карарлар (алга таба - - максатчан билгеләнеше буенча кулланылмаган яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген алу, үз белдеге белән корылманы сүтү яки аны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында карарлар кабул итү.;

24) жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан участок урманчылыкларын төзү, бетерү, аларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү, шулай ук жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманчылыкларның урман хужалыгы регламентларын эшләү һәм раслау турында карарлар кабул итү;

25) жирлек торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманнарға карата урман төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыру;

26) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирү, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгару, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыру;

27) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

28) территорияль оборона һәм граждандар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

29) жирлек территориясендә авария - коткару хезмәтләрен һәм (яки) авария-коткару формированиеләрен төзү, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

30) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

31) жирлек территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигый территорияләренә саклау һәм куллану өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;;

- 32) Авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;
- 33) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;
- 34) Россия Федерациясенә су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрән гамәлгә ашыру, халыкка аларны куллану чикләүләре турында мәгълүмат бирү;;
- 35) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;
- 36) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;
- 37) жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полиция участка уполномоченные вазыйфасын биләп торучы эш өчен бина бирү;
- 38) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларны үтәү чорында полиция участка уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына торак урыны бирү;
- 39) «коммерциясез оешмалар турында»1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр кысаларында социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү.;
- 40) жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир участогы тәзү турында килешү тәзү хокукына ачык аукцион үткөрү.;
- 41) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыру;
- 42) Комплекслы кадастр эшләрән башкаруда федераль закон нигезендә катнашу;
- 43) жирлек территориясендә элегрәк исәпкә алынган күчәмсез милек объектларына хокук ияләрен ачыклау буенча чаралар үткөрү, күчәмсез милек объектларының хокук ияләре турында мәгълүматларны Күчәмсез милекнең Бердәм дәүләт реестрына кертү өчен жибәрү.

Мәкалә 8. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итүгә хокуклары

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы::
 - 1) жирлек музейларын булдыру;
 - 2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;
 - 3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;
 - 4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;;
 - 5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;;
 - 6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;
 - 7) муниципаль Янғын сагы булдыру;
 - 8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
 - 9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү.;
 - 10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү.;

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;

12) жирлек территориясендә яшәүче хужаларсыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыру;

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру.;

14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорында торак урыны бирү;

17) алкогольле, наркотик яки башка токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган башка дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга, әгәр федераль законнарда каралса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары компетенциясенә карамаган башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән аларның компетенциясеннән төшереп калдырылмаган дөүләт хакимияте органнары һәм жирле бюджетлар керемнәре исәбенә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелә торган бюджетара трансфертлардан һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәреннән тыш.

9 Статья. Муниципаль контроль

1. Федераль законнарда каралган мәсьәләләр буенча муниципаль контроль жирлек территориясендә төзелгән килешү нигезендә Бөгелмә муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

2. Муниципаль контроль өлкәсендә Бөгелмә муниципаль районы Башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дөүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү;

4) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәлелеген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру.

3. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру «Россия Федерациясендә дөүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән жайга салына.

10 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дөүләт вәкаләтләрен үтәү

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрән бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тапшырылган дәүләт вәкаләтләрән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашыру өчен әлеге максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә җаваплы.

3. Тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру дәүләт контролендә. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны контрольдә тоту шартлары һәм тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

4. Жирлек советы үз вәкаләтләре чикләрендә бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыру өчен жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

5. Жирлекнең жирле үзидарә органнары «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруда жирлек Советы тарафыннан әлеге вәкаләтләрне гамәлгә ашыруда катнашу хокукын гамәлгә ашыру турында Карар кабул ителгән очракта катнаша.

11 Статья. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

12 Статья. Авыл жирлегә жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасындагы үзара мөнәсәбәтләр аша гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнарының катнашуы;
- 2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) тәзү;
- 3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнарын булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән башка хезмәттәшлек формалары.

II бүлек. ГРАЖДАННАРНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ЖИРЛЕК ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ

13. Гражданнар тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре

Гражданнар турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыралар һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнашалар:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

- 5) халык жыены;
- 6) гражданның хокукый инициативасы;
- 7) инициативалы проектлар;
- 8) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 9) иске авыл жирлеге;
- 10) ачык тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;
- 11) гражданның жыелышы;
- 12) гражданның конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 13) гражданның сораптыру;
- 14) жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 15) жирле үзидарә органнарына гражданның мәрәжәгәтләре;
- 16) жирлекнең ижтимагый (консультатив) советлары;
- 17) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

1. Жирле референдум жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне турыдан-туры гражданның тарафыннан хәл итү максатларында 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан гражданның катнаша ала. Россия Федерациясенә халыкара килешүләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә жирлек территориясендә даими яшәүче чит ил гражданның Россия Федерациясе гражданның кебек үк жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум үткөрү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданның инициативасы буенча;
- 2) уставлары федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка ижтимагый берләшмә инициативасы буенча, сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тотып торган;
- 3) авыл жирлеге Советы һәм жирлек башлыгы инициативасы белән алар тарафыннан бергә тәкъдим ителгән.

5. Гражданның, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдум билгеләү шарты булып әлеге инициативага ярдәм итү өчен имза жыю тора.

Референдум үткөрү инициативасын хуплау йөзеннән жыярга тиешле имзалар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының 5 процентын тәшкил итә, ләкин 25 имзадан да ким булмаска тиеш.

6. Референдум үткөрү инициативасы әлеге статьяның 4 өлешендәге 2 пункттында күрсәтелгән гражданның, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелгән, Федераль законда һәм аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелә.

Референдум үткөрү инициативасы жирлек Советы һәм авыл жирлеге башлыгы белән берлектә жирлек Советы карары һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә.

Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Жирлек советы жирлек Советына жирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән 30 көн эчендә жирле референдум билгеләргә тиеш.

Жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән сиктә билгеләнмәгән очракта, референдум гражданның, сайлау берләшмәләре, жирлек

башлыклары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яисә прокурор мәрәжәгәтәләрә нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум жирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә башкарма органы яки суд тарафыннан жирле референдум үткәрүне тәэмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирле референдумда кабул ителгән тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карар рәсми рәвештә халыкка житкереләргә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәләргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләргә чикләү нигезендә үтәләшен тәэмин итәләр.

11. Жирле референдум үткәрү, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданныр, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять биреләргә мөмкин.

12. Жирле референдумны әзерләү һәм үткәрү тәртибе 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданнырның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән жайга салына.

15 Статья. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар жирлек Советына депутатлар, Жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзаларын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау максатларында яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә үткәрелә.

2. Жирлек советына депутатлар сайлау мәжбүри, вакыт-вакыт булып тора һәм әлеге Уставта билгеләнгән срокларда үткәрелә. Депутат итәп 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Жирлек Советына сайлауларны билгеләү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителәргә тиеш. Сайлауларны билгеләү турындагы карар массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгән көннән 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш. Федераль закон белән билгеләнгән очракларда, жирлек советына депутатлар сайлау жирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан тавыш бирү көненә кадәр 70 көннән дә соңга калмыйча билгеләнә.

4. Жирлек Советы депутатларын сайлауларны әзерләү һәм үткәрү закон һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган сайлау комиссияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегенәң уртача нормасы нигезендә төзелә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын жыйган кандидат сайланган дип таныла. Әгәр Тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тигез тавыш белән теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

6. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын сайлаулар федераль

законда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында һәм әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

16. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан закон һәм әлеге устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

2. Депутатны чакыртып алу нигезләре булып бары тик аның конкрет хокукка каршы карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы), алар суд тәртибендә расланганда, сайлаучылар аңа карата ышаныч белдерә торган һәм жирлек башлыгының депутат бурычларын яисә бурычларын үтәмәүдә, депутат, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының үтәлүендә чагылган очракта гына хезмәт итә ала., һәм башка муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару һәм аларның үз көчләренә керү тәртибе.

3. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын тәкъдим итү һәм гражданның имзаларын җыю өчен, 10 кешедән дә ким булмаган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне төркәү турындагы үтенеч белән жирлекнең сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның хокукка каршы конкрет карарга яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмавына) аны чакыртып алу өчен нигез булып торган күрсәтмә булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, әтисенә исеме, туган көне, сериясе, номеры һәм датасы, паспортны яки гражданның паспортын алмаштыручы документның исеме яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны һәм аның исеме белән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

6. Инициатив төркемне төркәү, авыл жирлегә Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау өчен имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

8. Жирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләнгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез сыйфатында чыгарыла торган шартлар буенча аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылган көнгә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча аларны үткөрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Авыл жирлегә Советы депутаты аны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатларында инициативалы төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, чакыртып алынган дип санала, әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә.

11. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

12. Жирлекнең сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми нәтижә ясаганнан соң 5 көн эчендә инициативалы төркемгә, жирлек советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

17 Статья. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләргә үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге чикләргә үзгәртүгә ризалыгын алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очрақларда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә., «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда сайлау хокукына ия халыкның яртысыннан артыгы яки жирлекнең бер өлешендә катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен үзгәртеп кору тавыш бирүдә катнашкан халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләргә үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

18. Халык жыены

1. Гражданның жыены халык тарафыннан турыдан-туры жирле үзидарә гамәлгә ашырылу һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеште булып тора.

2. Гражданның жыены 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда һәм жирлек Советының муниципаль хокукый актларында каралган очрақларда үткәрелә.

3. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очрақларда гражданның жыены үткәрелергә мөмкин:

1) әлеге торак пункт территориясен башка жирлек территориясенә кертүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт составына кергән жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта;

2) Татарстан Республикасы Законы нигезендә авыл жирлеген составына керүче торак пункт территориясе өлешендә торак пункт территориясенә әлеге өлешендә гражданның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;;

3) авыл торак пункттында иске авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук иске авыл торак пунктының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.;

4) авыл торак пункттында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелергә мөмкин.

4. Гражданнар жыенын жирлек башлыгы йә сайлау хокукына ия, 10 кешедән дә ким булмаган торак пунктта яшәүчеләр төркеме инициативасы белән чакырыла ала.

5. Жыен үткөрү инициативасын хуплау йөзеннән жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия, торак пункт территориясендә даими яки нигездә яшәүче, яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санының 5 процентын тәшкил итә, ләкин 25тән дә ким була алмый.

6. Жирлек башлыгы чакыра торган халык жыены жирлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены жирлек Советы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр халык жыенын үткөрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителәр, муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар жыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән жирлек Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә алдан ук танышалар.

8. Гражданнар жыены торак пункт территориясе өлешендә торак пункт территориясенәң әлегә өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча үткәрелергә мөмкин.

Мондый жыен авыл жирлеге Советы тарафыннан, кимендә 10 кеше яшәгән торак пункт территориясенәң тиешле өлешендә яшәүчеләр инициативасы белән чакырыла.

Гражданнар жыены үткәрелә торган торак пункт территориясенәң бер өлеше чикләре, жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләне хәл иткәндә, торак пункт территориясенәң күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең гомуми мәнфәгатьләре критерийнән чыгып, жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

9. Гражданнар жыены анда сайлау хокукына ия торак пунктта яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы (яисә аның территориясенәң бер өлеше) яисә жирлектә яшәүчеләр катнашында хокуклы. Торак пунктта бер үк вакытта әлегә торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы бергә булу мөмкинлегенә булмаса, әлегә торак пункт составына кергән әлегә Устав нигезендә гражданнар жыены этаплап, гражданнар жыенын үткөрү турында Карар кабул ителгәннән соң бер айдан да артмаган вакыт эчендә үткәрелә.

Шул ук вакытта элегрәк гражданнар жыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә катнашуның алдагы этапларында катнашмый. Гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, халык жыены карары кабул ителгән дип санала.

10. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, жирлек башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

19 Статья. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Гражданнар әлегә Уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия гражданнарның инициатив төркеме, жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә, хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин. Гражданнарның инициатив төркемнәренәң минималь саны жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм сайлау хокукына ия жирлек халкы саныннан 3 проценттан артмый.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында гражданнар хокуклы:

- яшәү (эш) урыны буенча гражданның җыелышларын һәм хокукый чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәргәргә;;

- хокукый инициативаны тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен имзалар җыю буенча инициативалы төркемнәр булдыру;;

- гражданның имзаларын җыю һәм законга каршы килми торган ысуллар белән хокукый инициативаны тәкъдим итү өчен агитация алып барырга.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданның хокукый инициативаны гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты җирлек советы, аның ачык сессиясендә, җирлек башлыгы яисә авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан әлеге Уставта билгеләнгән компетенция нигезендә аны керткән көннән өч ай эчендә мәҗбүри каралырга тиеш.

6. Гражданның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда гражданның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен белдерү мөмкинлеге тәмин ителергә тиеш.

7. Гражданның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау процедурасы җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгының, авыл җирлеге Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтиҗәләре буенча кабул ителгән дәлилленгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркеменә кәргән гражданның язма рәвештә җиткерелергә тиеш.

20 Статья. Инициативалы проектлар

1. Җирлек халкы яки аның өлеше өчен өстенлекле булган чараларны гамәлгә ашыру, җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә яки җирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләренә хәл итү максатыннан, җирлек башкарма комитетына инициативалы проект кертелергә мөмкин. Инициативалы проектлар гамәлгә ашырыла торган җирлек территориясенә бер өлешен билгеләү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Инициативалы проектны кертү инициативасы белән, унтугыз яшькә җиткән һәм тиешле җирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданның торган инициатив төркем, территорияль иҗтимагый үзидарә органнары, иске авыл торак пункты (алга таба - проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны җирлек Советының норматив хокукый акты белән киметелергә мөмкин. Проект инициаторы булып чыгу хокукы, җирлек Советының норматив хокукый акты нигезендә, шулай ук тиешле җирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициативалы проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

1) җирлек халкы яки аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган проблеманы тасвирлау.;

2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәренә нигезләү;

3) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәсен (көтелгән нәтиҗәләрен) тасвирлау;

4) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;

5) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынган затларның планлаштырылган (мөмкин) финанс, мөлкәт һәм (яки) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен, планлаштырылган инициатив түләүләр күләменнән тыш, әлеге акчаларны файдалану күздә тотылган очракта, җирле

бюджет акчалары күләменә күрсәтү (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

8) жирлек территориясенә яисә аның өлешенә күрсәтмә, аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак, жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртип нигезендә;;

9) жирлек Советының норматив хокукый актында каралган башка белешмәләр.

6. Инициативалы проект авыл жирлеге башкарма комитеты тарафыннан кертелгән көннән соң 30 көн эчендә мәжбүри каралырга тиеш. Авыл жирлеге башкарма комитеты инициативалы проектны карау нәтижеләре буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) жирле бюджет турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә жирле бюджет проектын төзү һәм карау тәртибе (жирле бюджет турындагы карарга үзгәрешләр кертү) нигезендә инициативалы проектны хупларга һәм аны эшне дәвам итәргә.;

2) инициативалы проектка ярдәм күрсәтүдән баш тарту һәм инициаторларга инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп проектны кире кайтарырга.

7. Жирлек башкарма комитеты инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту турында түбәндәге очраklarның берсендә карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү.;

2) инициативалы проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, әлеге Устав таләпләренә туры килмәве;;

3) жирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициативалы проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;;

4) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акчалар күләмендә жирле бюджет акчалары булмау (аларны формалаштыру чыганагы инициативалы түләүләр булмаган).;

5) инициативалы проектта тасвирланган проблеманы нәтижелерәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициативалы проектны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты, ә әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пункттында каралган очракта, проект инициаторларына инициативалы проектны бергәләп эшләп бетерергә, шулай ук аны башка муниципаль берәмлекнең яки дөүләт органының жирле үзидарә органына аларның компетенциясе нигезендә тәкъдим итәргә тиеш.

9. Инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбенә финанс ярдәме алу өчен тәкъдим ителә торган инициативалы проектларга карата инициативалы проектлар, инициативалы проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларга ярдәм итүдән баш тарту өчен нигезләр, мондый инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукый акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта таләпләр өлештән тора 3, 6, 7, 8, 9, 11 әлеге статьяның 12 пункты да кулланылмый.

11. Әгәр жирлек башкарма комитетына берничә инициатива проекты кертелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемаларны тасвирлау белән, жирлек башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткөрү коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә, аның Формалаштыру һәм эшчәнлек тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә. Коллегиаль орган (комиссия) составы жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан формалаштырыла. Шулай ук вакытта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми саныннан яртысы жирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына

һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегияль орган (комиссия) инициативалы проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлегенә тәмин ителергә тиеш.

13. Проектның инициаторлары, тиешле жирлек территориясендә яшәүче гражданныр жыены, жыелышы яки конференциясе белән вәкаләтле башка гражданныр, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар, Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә инициативалы проектны гамәлгә ашыруны ижтимагый контрольдә тотарга хокуклы.

14. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны карау, инициатив проектны тормышка ашыруның барышы, шул исәптән акча средстволарыннан файдалану, милек һәм (яки) аны тормышка ашыруда кызыксынган затларның хезмәт катнашуы турында мәгълүмат бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм жирлекнең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырылырга тиеш. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтижәләре турында авыл жирлегенә башкарма комитеты хисабы инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң 30 календарь көн эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында урнаштырылырга тиеш. Әгәр жирлек башкарма комитеты әлегә мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлегенә булмаса, әлегә мәгълүмат Бөгелмә муниципаль районының рәсми сайтында веб-адрес буенча урнаштырыла: <http://bugulma.tatar.ru> - аның составына әлегә жирлек керә.

Авыл торак пунктында әлегә мәгълүмат иске авыл торак пункты гражданнырына житкерелергә мөмкин.

21 Статья. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Жирлектә территориаль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданныр жыелышлары һәм конференцияләре үткөрү юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданныр яшәешенә түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; авыл жирлегенә булмаган авыл торак пункты; гражданнырның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлегә территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә территориаль ижтимагый үзидарә уставы төркәлү вакытыннан бирле жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын төркәү тәртибе әлегә Устав һәм (яки) жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт төркөвенә алынырга тиеш.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

- 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;
- 2) Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;
- 4) карарлар кабул итү тәртибе;
- 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

8. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчэнлеге мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән тиешле территория гражданнарының өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән гражданнарның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

10. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышының, конференцияләренең аерым вәкаләтләренә керә:

- 1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгеләү;
- 2) Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;;
- 5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау.

7. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставында билгеләнә:

- 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;
- 2) Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;
- 4) карарлар кабул итү тәртибе;
- 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларынан файдалану һәм файдалану тәртибе;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

8. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән тиешле территория гражданнарының өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән гражданнарның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

10. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышының, конференцияләренең аерым вәкаләтләренә керә:

- 1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгеләү;
- 2) Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;;
- 5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау.

11. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:

- 1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатләрен тәкъдим итәләр;
- 2) гражданнарның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәләшен тәэмин итәләр;
- 3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяжларын

канәгатъләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданның акчалары исәбеннән дә, территорияль иҗтимагый үзидарә органнары һәм җирле үзидарә органнары арасындагы шартнамә нигезендә дә, җирле бюджет акчаларыннан файдаланып, башка хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыра алалар;

4) әлеге органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын җирлек Советына, җирлек башлыгына һәм Башкарма комитетына кертергә хокуклы.

12. Территорияль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

22 Статья. Территорияль иҗтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территорияль иҗтимагый үзидарәне оештыру максатларында, гражданның җирле үзидарә органнары инициативасы белән, территорияль иҗтимагый үзидарә Уставы проекты эшләүне гамәлгә ашыручы һәм территориядә яшәүче гражданның җыелышларын оештыра торган инициатив төркем оештырыла, аның чикләрендә әлеге территорияль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Гражданның җыелышы җирлекнең тиешле территориясендә территорияль иҗтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мәсьәләләр буенча җирлек Советында гражданның җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрен) билгели.

3. Территорияль иҗтимагый үзидарә территорияль иҗтимагый үзидарә уставы теркәлү вакытыннан бирле җирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

23 Статья. Территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданның җыелышының вәкаләтле вәкилле (вәкаләтле вәкилләре) җирлек башлыгына тапшырыла:

1) территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданның җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;;

2) Территорияль иҗтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул ителгән гражданның җыелышының беркетмәсе, анда, фамилиясен, исемен, әтисенең исемен, туган көнен, сериясен, паспорт бирү номерын һәм датасын, гражданин паспортын алыштыручы документны, һәр вәкаләтле вәкиллең яшәү урыны адресын күрсәтеп, гражданның җыелышының беркетмәсе.;

3) территорияль иҗтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Башка документларны тапшыру турындагы таләп, әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, рәхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилле документлар алу өчен, исемлек һәм аны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Җирлек башлыгы территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән ике атна эчендә аның уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында җирлек Советы Карары проекты алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданның җыелышының вәкаләтле вәкилләре территорияль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм җирлек Советы сессиясендә киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Җирлек советы территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территорияль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булырга мөмкин:

1) территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларына Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, әлеге Уставка, башка муниципаль хокукый актларга каршы килү;

2) әлеге Уставның 21 статьясындагы 4 өлеше таләпләрен үтәмәү.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль ижтимагый үзидарә оештыруның максатка ярашсызлыгы аркасында рәхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә гражданның җыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) язма рәвештә җиткерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турындагы тамга белән, гражданның җыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе Жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

24 Статья. Авыл Жирлеге Старостасы

1. Жирле үзидарә органнары һәм авыл торак пунктында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен, Жирлектә урнашкан торак пунктта авыл Жирлеге Старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл Жирлеге Старостасы әлеге авыл торак пункты советы составына керә, әлеге авыл Жирлеге территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасынан авыл торак пункты гражданның җыены тәкъдиме белән билгеләнә.

3. Авыл Жирлеге Старостасы авыл Жирлеге дөүләт вазыйфасын, дөүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфа яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат түгел, ул хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйлә Жирле үзидарә органнары белән мөнәсәбәтләрдә тора алмый.

Тарихи һәм башка Жирле традицияләренә исәпкә алып, Татарстан Республикасы законы белән иске авыл торак пункты вазыйфасының башка атамасы билгеләнергә мөмкин.

4. Авыл торак пунктының Старостасы итеп билгеләнергә тиеш түгел:

1) дөүләт вазыйфасын, дөүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип танылган;

3) хөкем ителгән.

5. Авыл Жирлеге Старостасы вәкаләтләре вакыты әлеге устав белән билгеләнә һәм ике елдан да ким булмаска тиеш.

Иске авыл торак пунктының вәкаләтләре әлеге авыл торак пункты кәргән авыл Жирлеге Советы карары белән, авыл торак пункты гражданның җыены тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә Жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131 - Ф3 номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенәң 1-7 пунктларында билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

6. Авыл Жирлеге Старостасы, аңа йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен:

1) авыл торак пунктында Жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү мәсьәләләре буенча Жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданның җыеннарында, җыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән дә хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтиҗәләре буенча Жирле үзидарә органнары тарафыннан мәҗбүри карап

тикшерелергә тиешле муниципаль хокукий актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәжәгатьләрне һәм тәкъдимнәрне, шул исәптән рәсмиләштерелгән муниципаль хокукий актларны жибәрә;

3) авыл торак пункттында яшәүчеләргә жирле үзидарә оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча хәбәр итә, шулай ук жирле үзидарә органнарыннан алынган бүтән мәгълүматны аларга житкерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына ачык тыңлаулар һәм ижтимагый фикер алышулар оештыруда һәм үткәрүдә, авыл торак пункттында аларның нәтижәләрен халыкка житкерүдә ярдәм итә;

5) авыл торак пункттында яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган мәсьәләләр буенча инициативалы проект кертү турында инициатива белән чыгыш ясарга хокуклы;

6) Татарстан Республикасы Законы нигезендә әлеге Уставта һәм (яисә) авыл жирлегә Советының норматив хокукий актында каралган башка вәкаләтләрне һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм Иске авыл торак пункты статусының башка мәсьәләләре әлеге Устав һәм (яисә) авыл жирлегә Советының норматив хокукий акты белән Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнергә мөмкин.

25 Статья. Халык тыңлаулары, ижтимагый фикер алышулар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукий актлар проектларын тикшерү өчен жирлек советы, авыл жирлегә башлыгы катнашында халык алдында тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Ачык тыңлаулар халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы яки жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән үткәрелә.

Халык яки авыл жирлегә Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы яки жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән контракт нигезендә үз вәкаләтләрен башкаручы жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий акт проекты, Уставка Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукий актларга туры китерү максатларында төгәл яңадан күрсәтү формасына үзгәрешләр кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирле бюджет проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) жирлекнең социаль-иқтисадый үсеше стратегиясе проекты;

4) жирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә жирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән йә жыеннарда белдерелгән гражданның ризалыгын алу таләп ителә торган очраклардан тыш;

4. Ачык тыңлаулар үткәрү турындагы карар, әгәр законнарда башкасы каралмаган булса, жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан муниципаль хокукий акт проекты каралган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар, аларны үткәрү вакыты һәм урыны һәм тиешле муниципаль хокукий акт проекты, гавами тыңлаулар уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, әгәр законнарда башкача билгеләнмәгән булса, халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткәрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткәрү көненә кадәр гражданның жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль хокукий акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәергә хокуклы. Жирлек

башлыгы кәргән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Гавами тыңлаулар, әгәр законнарда башкасы каралмаган булса, жирлек Советы тарафыннан муниципаль хокукий акт проекты каралган көнгә 7 көннән дә соңга калмыйча үткөрелә, белгечләр, экспертлар, кызыксынган затларны чакырып, гавами тыңлауларда теләсә кайсы граждандан катнаша ала.

8. Ачык тыңлаулар үткөрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә гавами тыңлауларга чыгарылган муниципаль хокукий акт проекты кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижәләре, кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләнүен дә кертәп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң өч көн эчендә, законнарда башкача каралмаган булса, халыкка житкерелергә тиеш.

10. Халык тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе авыл жирлеге Советы тарафыннан раслана торган халык алдында тыңлаулар үткөрү вакыты һәм урыны турында жирлек халкына алдан хәбәр итүне, муниципаль хокукий акт проекты белән алдан танышуны күздә тотарга тиешле халык алдында тыңлауларны оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан раслана торган нигезләмә белән билгеләнә., шул исәптән «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә жирле үзидарә органының рәсми сайтында "Интернет"мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә жирле үзидарә органы үзенең эшчәнлеге турында мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаса да, аны урнаштыру юлы белән яисә жирле үзидарә органы үз эшчәнлеге турында мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаса да, Татарстан Республикасы яисә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында, «дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалануны тәмин итү хакында» 2009 елның 9 февралендәге 8-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләрен исәпкә алып, жирлек халкы тарафыннан фикер алышуга чыгарылган муниципаль хокукий акт проекты буенча, шул исәптән рәсми сайт аша, башка чаралар, жирлек халкын гавами тыңлауларда катнашуны тәмин итә торган башка чаралар, жирлек халкы тарафыннан үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен жирлек халкына бирү мөмкинлеге, ачык тыңлаулар нәтижәләрен бастырып чыгару (халыкка житкерү), кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләнүен дә кертәп, шул исәптән аларны рәсми сайтка урнаштыру юлы белән дә.

11. Жәмәгать тыңлауларын үткөрү тәртибе шулай ук шәһәр төзелеш эшчәнлеге турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, жирлек Советының муниципаль хокукий акты белән билгеләнергә мөмкин.

12. Генераль план проекты, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проекты, Территорияне планлаштыру проекты, территорияләре межалау проекты, территорияләре төзекләндерү кагыйдәләре проекты, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзелешнең, реконструкцияләүнең чик параметрларыннан читкә китүгә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалану рөхсәт ителгән бер төрне башка төргә үзгәртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренең расланмаган очракта, шәһәр төзелеш эшчәнлеге турындагы законнар нигезендә, гавами тыңлаулар яисә жәмәгать тыңлаулары үткөрелә.

26 Статъя. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү, инициативалы проектларны кертү һәм аларны карау, территорияль

иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен җирлек территориясендә гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар җыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очрақларда үткәрелә.

3. Авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар җыелышы җирлек Советы яисә җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләре, җыелышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә 10 процент тәшкит иткән гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар җыелышын үткөрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, җыелышны үткөрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә җыелышны үткөрү инициативасы белән бер төркем гражданнар – бу гражданнар мөрәҗәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәу урынын күрсәтеп.

Җирлек советы гражданнарның җыелышын якындагы сессиядә үткөрү турындагы тәкъдимне карый.

Җирлек советы гражданнарның җыелышын үткәрүдән аның максатка яраксызлыгы аркасында баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртібе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

Гражданнар җыелышында инициативалы проектларны кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча уналтынчы яшькә җиткән Тиешле территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициативалы проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртібе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Гражданнар җыелышын үткөрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территория гражданнары, массакуләм мәгълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, һәр фатирны (шәхси) тикшерүләрен, белдерүләрен һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып, җыелыш үткәрелгән көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителәр.

Гражданнар җыелышына әзерлек һәм аны үткөрүне җирлек башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Җыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия 18 яшькә җиткән гражданнар катнаша ала. Җыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе гражданнарының яшәу урыны һәм яшәу урыны буенча төркөү исәбенә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Гражданнар җыелышы җыелышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын бирергә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш, алар мөрәжәгатьләрдә булган мәсьәләләрне хәл итү компетенциясенә кертелгән, язмача җавап җибәрү белән.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышы нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми халыкка хәбәр ителергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

27 Статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектәге барлык халык вәкилләренең фикерен ачыклау зарурилыгы очрагында үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру авырайган очракларда, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар жыелышында катнашырга хокуклы гражданнар саны 100 кешедән артып киткән очракта үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл жирлеге Советы яки авыл жирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы), әгәр анда сайланган делегатларның яртысынан артыгы катнашса, хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

5. Гражданнарны (делегатлар жыелышларын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган тәртиптә һәм очракларда билгеләнә һәм үткәрелә.

7. Гражданнар (делегатлар жыелышлары) конференциясе нәтижәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми халыкка җиткерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

Статья 28. Гражданнарны кабул итү

1. Гражданнарны сораштыру жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясендә халыкның фикерен ачыклау һәм жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дөүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижәләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия гражданнар катнаша ала. Гражданнарның инициативалы проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча үткәрелгән сораштыруда унтугыз яшькә җиткән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән жирлек яки аның өлешендә яшәүчеләр катнашырга хокуклы.

3. Гражданнарны сораштыру инициатива буенча үткәрелә:

1) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы-жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - жирлек жирләренәң максатчан билгеләнешен республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданның фикерен исәпкә алу өчен;

3) уналтынчы яшькә житкән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән жирлек халкы яисә аның өлешендә яшәүчеләр - әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданны сораштыру билгеләү һәм үткөрү тәртибе әлеге Устав һәм (яисә) Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданны сораштыру билгеләү турында карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданны арасында сораштыру үткөрү өчен «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайты түбәндәге веб-адрес буенча файдаланылырга мөмкин: <http://bugulma.tatar.ru>

Карарында авыл жирлегә Советы билгеләү турында гражданны сораштыру билгеләнә:

1) сораштыру үткөрү датасы һәм сроклары;
2) Сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләренә) формулировкалау;

3) сораштыру үткөрү методикасы;
4) сораштыру кәгазе формасы;
5) сораштыруда катнашучы гражданның минималь саны;
6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтынан файдаланып, гражданны арасында сораштыру уздырган очракта сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Гражданны сораштыру үткөрү турында 10 көн алдан хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданны сораштыру әзерләүгә һәм үткөрүгә бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән-жирлекнең жирле үзидарә органнары яки авыл халкы инициативасы буенча сораштыру үткөрү турында;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижәләре белән теләсә кайсы гражданин таныша ала. Сораштыру нәтижәләре жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә мәжбүри исәпкә алынырга тиеш.

29 Статъя. Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләренә халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яисә тиешле территориядә яшәүче гражданны таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дө соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, халык белән танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына мәсьәлә чыгару белән бер үк вакытта авыл жирлегә Советы фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәрне һәм

искәрмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Авыл җирлеге Советы җирле әһәмияткә ия булган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек советына юллана.

6. Муниципаль хокукый акт проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр җирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижәләре турында халыкка бер ай вакыт эчендә хәбәр ителә.

30 Статья. Җирле үзидарә органнарына гражданныр мөрәҗәгатә

1. Гражданныр шәхси һәм күмәк мөрәҗәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданныр мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданныр мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Татарстан Республикасында гражданныр мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданныр мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

31 Статья. Җирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяҗларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында авыл җирлегенә Иҗтимагый советы барлыкка килә.

2. Җирлекнең иҗтимагый советы гражданнырның, иҗтимагый берләшмәләрнең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә формалаша.

3. Җирлекнең иҗтимагый советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм башка мәсьәләләр буенча җирлекнең җирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны җибәрү процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенә башка мәсьәләләре җирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка иҗтимагый (консультатив) Советлар җирлекнең җирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.

5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш иҗтимагый башлангычларда алып барыла.

32 Статья. Җирле үзидарә органнары тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашырылу һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге Уставта каралган федераль закон нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры җирле үзидарә гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы белән бергә гражданныр җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда катнашырга хокуклы.

2. Җирле үзидарә органнарының турыдан-туры гамәлгә ашырылуы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципнарына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары халыкка жирле үзидарә органнарының турыдан-туры гамәлгә ашыруында һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш. татья

III бүлек . ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

33 Статъя. Авыл жирлеге Советы - Жирле үзидарәнең вәкиллекле органы

1. Жирлек Советы – Жирле үзидарәнең даими эшләүче, коллегиаль вәкиллекле органы.
2. Жирлек Советының рәсми атамасы-Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының "Карабаш шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Советы.
3. Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты-5 ел.
4. Авыл жирлеге советы хисап тотты һәм жирлек халкына контрольлек итте.
5. Жирлек советы юридик зат хокукына ия, үз исеме язылган мөһер һәм бланкларга ия.
6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

34 Статъя. Жирлек Советы Составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 10 депутаттан тора.
2. Жирлек советы аның составына билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлаганда хокуклы була.

35 Статъя. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.
2. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә, вәкаләтләр даими рәвештә гамәлгә ашырыла.
Даими нигездә бер жирлек Советы депутаты эшли ала.
Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре сайлаудан башлана һәм яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы эшли башлаганнан бирле туктатыла.
3. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен даими рәвештә гамәлгә ашыру өчен әлеге устав белән Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнә һәм бер айга дүрт эш көненнән дә ким булмаган чорга эш урынын (вазыйфасын) саклау гарантияләнә.
Жирлек Советы депутаты, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, башка муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты вәкаләтләрен бер үк вакытта үти алмый.
Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара.
4. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән түбәндәге вазыйфаларны да тотарга тиеш:
 - 1) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелырга һәм депутат статусын жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә шәхсэн яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә йогынты ясау өчен файдаланмаса;;
 - 2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга.;
 - 3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда – шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәэсир итә яки йогынты ясый ала торган ситуациядә - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге

мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә жайга салуга юнәлтелгән аның карарын үтәргә.;

4) жирлек Советында билгеләнгән Халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегә белән бәйлә булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәү белән бәйлә рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса.;

6) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә акчалата бүләк алмаса.

5. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутат хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә;

2), түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга:

а) сәясәи партия, һөнәр берлеге органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлау органы тарафыннан түләүсез Идарәдә катнашу, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек милек милекчеләр ширкәтенә гомуми жыелышында (конференция) катнашу.;

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә (сәясәи партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлау органы тарафыннан, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының гомуми жыелышында катнашу (конференция), түләүсез нигездә катнашу, Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) алдан белдерүе белән милекчеләр ширкәтләре;

в) Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре советында, башка муниципаль берәмлекләренә берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) муниципаль берәмлек исемненән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә муниципаль берәмлекнең идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә, гамәлгә куючы (акционер)булган оешманы гамәлгә куючы (акционер) мәнфәгатьләрен муниципаль берәмлек исемненән гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталында өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шулай ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданнылыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

4) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

6. Жирлек Советы депутаты 2008 елның 25 декабрәдә «Коррупциягә каршы тору турында» 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы «Коррупциягә каршы тору турында» Федераль закон, 2012 елның 3 декабрдәгә 230-ФЗ номерлы «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы "аерым категория затларның аерым категорияләренә счетлар (кертемнәр)ачуны һәм аларга ия булуны тыю турында" Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла, » Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтләргә сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яки) файдаланырга».

7. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, милек һәм милек характерындагы йөкләмәләр турындагы белешмәләргә дәрәжәләнгән һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары буенча (Татарстан Республикасы Премьер-министры) Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Жинаять яки административ җаваплылыкка тарту, аларны кулга алу, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук торак һәм (яки) хезмәт урынын, аларның багажын, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларын тоткарлаганда, аларны кулга алу, тентү, Сорау алганда, федераль законнар белән билгеләнә.

9. Жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм депутат статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аларның вәкаләтләре вакыты чыкканнан соң да, жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлегә нигезләмә депутат тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки Федераль закон белән каралган башка хокук бозу очраklарына кагылмый.

10. Жирлек Советы депутаты, даими нигездә вәкаләтләрен башкаручы, граждан, административ яки жинаять эше буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очраklарыннан тыш) буларак яки административ хокук бозу турында эш буенча катнаша алмый.

11. Жирлек Советы депутатына, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәгә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән форма буенча, коммерцияле булмаган оешмалар белән идарә итүдә түләүсез катнашу хокукы бирелде (Татарстан Республикасы Законының 29 статьясындагы 3 өлешә һәм әлегә законга 2 нче кушымта).

36 Статья. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны үткөрү тормыш белән тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының функцияләвен бозу, жәяүлеләр һәм (яки) транспорт чараларының хәрәкәтенә комачаулык тудыру яки гражданның торак урыннарына яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәслек шарт белән үткәрелә. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Шулай ук вакытта жирлек Советы депутаты күрсәтелгән органнарда аларны үткөрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

Жирле үзидарә органнары, жирлек Советы депутатларының сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен, махсус билгеләнгән урыннарны билгеләләр, шулай ук жирлек Советы депутатларының сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны биру тәртибен билгеләләр.

Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенең жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткөрелә.

Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара формасында сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә үткөрүгә комачаулау үзе артыннан Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылык китерә.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында жаваплы һәм аларга хисап тотта.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елга бер тапкырдан да ким булмаган эшләре турында хисап тотта, жирлек советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты гражданның законлы хокукларын, ирекларен һәм мәнфәгатьларен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кәргән тәкъдимнәрен, гаризаларны, шикаятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

37 Статъя. Яңа сайланган жирлек советының эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы беренче сессиягә хокуклы составта сайланганнан соң 30 көннән дә артмаска тиеш.

Сайлаулардан соң беренче сессияне жирлек Советының алдагы чакырылышы белән сайланган, ә ул булмаганда-жирлек сайлау комиссиясе чакыра һәм әзерли.

2. Сайлаулардан соң авыл жирлеге Советының беренче сессиясен, яңа башлык сайланганчы, жирлек Советының өлкән депутаты ача һәм алып бара.

38 Статъя. Жирлек Советы Компетенциясе

1. Жирлек советы компетенциясендә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;
- 2) жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәләше турында хисап;
- 3) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү, салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә;
- 4) жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен раслау;
- 5) жирлекнең рәсми символларын билгеләү;
- 6) жирлек советына депутатлар сайлау датасын билгеләү;
- 7) жирлек советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 7) Жирле референдум билгеләү;
- 8) жирлекнең чикларын үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү.;
- 9) жирлек башлыгын сайлау;
- 10) жирлек башлыгын отставкага жибөрү турында Карар кабул итү;
- 11) Бөгелмә муниципаль районы Советына жирлек Советы депутатлары арасынан жирлек вәкилен сайлау.;
- 12) жирлек башкарма комитеты житәкчесен билгеләү, аның отставкасы турында Карар кабул итү;
- 13) жирлекнең башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү.;
- 14) авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына конкурс үткөрү тәртибен билгеләү, Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

- 15) жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
 - 16) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләү;
 - 17) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
 - 18) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;
 - 19) жирлек территориясендә гомуми мәжбүри кагыйдәләр билгеләү;
 - 20) жирлекнең муниципаль милкәндәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен билгеләү;;
 - 19) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында, шулай ук федераль законнарда каралган очраклардан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә тарифларны билгеләү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү.;
 - 20) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;
 - 21) жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;
 - 22) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;
 - 23) жирлекнең генераль планын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планы нигезендә, территорияне планлаштыру буенча документлар һәм жирле шәһәр төзелеше проектлаштыруның нормативларын раслау.;
 - 24) муниципаль махсуслаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;
 - 25) территориаль ижтимагый үзидарә органнарына жирлек бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;
 - 26) жирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;
 - 27) муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру, муниципаль гарантияләр бирү, муниципаль кыйммәтле кәгазьләрен чыгару тәртибен билгеләү;;
 - 28) жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, жирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләр һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, Мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру.
- Жирлек советы авыл жирлеге башлыгының, авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесенең аларның эшчәнлегенә, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгына караган башка жирле үзидарә органнарының эшчәнлегенә, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрен хәл итү турында еллык отчетларын тыңлый.

39 Статья. Жирлек советының эш тәртибе

1. Жирлек советының эш тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының регламенты белән билгеләнә.
2. Жирлек советы эшчәнлегенә төп формасы-аның сессияләре, аларда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.
3. Жирлек Советы сессиясе сайланган депутатлар саныннан кимендә 50 проценты катнашса, хокуклы.
4. Жирлек советының чираттагы сессияләре кирәк булган саен, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә. Чираттан тыш сессияләр жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешен чакырыла.
5. Совет сессияләре жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең вакыты, урыны һәм көн

тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессиянең көн тәртибе – аны үткөрүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы сессияләре ачык һәм ачык үткөрелә. Жирлек советының ачык сессияләрендә һәр граждандан катнаша ала.

Регламентта каралган очрақларда жирлек Советы ябык сессияне үткөрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук закон нигезендә сессиядә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала. Жирлек Советының ябык сессиясенә эчтәлегенә турындагы белешмәләр жирлек советында эшләү өчен генә депутатлардан файдаланылырга тиеш түгел.

7. Жирлек Советының һәр сессиясендә сессия беркетмәсе алып барыла. Сессия беркетмәсенә сессияне үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Жирлек Советы сессиясе беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлыгы аның белән теләсә кайсы граждандан таныша ала.

8. Жирлек Советы сессияләрендә һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты үзенең тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек Советы сессияләрендә тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очрақлары өсеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

40 Статья. Жирлек Советында фракцияләр

1. Жирлек Советында фракцияләрнең эшчәнлегенә тәртибе жирлек Советының законнар һәм (яки) регламенты яисә башка норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Сәясәи партия эшчәнлегенә туктатылган очрақта, аны юкка чыгару яки үзгәртеп кору белән бәйлә рәвештә, аның фракциясә эшчәнлегенә, шулай ук өсеге фракциядә депутатларның әгъзасы юридик затларның бердәм дәүләт реестрына тиешле язма кертелгән көннән туктатыла.

3. Бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган һәм фракциягә керүче Депутат фракциягә ул кергән сәясәи партия әгъзасы була ала.

41 Статья. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген авыл жирлегенә башлыгы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек советы компетенциясенә кергән мәсьәләләргә алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасынан, жирлек башлыгынан тыш, даими яки вакытлы комиссияләр төзелә һәм (яки) өсеге мәсьәләләргә әзерләү өчен жаваплы депутатлар билгеләнә ала. Жирлек Советы депутаты ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Авыл жирлегенә Советы карарлары проектларын әзерләү, жирлек Советы каршында иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, аның карары буенча депутатлар, жирлек башкарма комитеты, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм граждандар составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәргә төзеләргә мөмкин.

42 Статья. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару

1. Жирлек советы жирлек территориясендә өсеге Уставның, жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив актларның, жирлек бюджетының, жирлекнең үсеш программаларының үтәлешен, жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тоталар.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, өсеге Уставны һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очрақта, жирлек советы карары белән депутатлар арасынан өсеге фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләр төзеләргә мөмкин.

3. Законнар нигезендә, жирлек Советы карары белән жирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтижелелеге, шулай ук жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык эшчәнлегенә башка мәсьәләләре буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәргә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре билгеләнгән тәртиптә җәлеп ителергә мөмкин.

4. Әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, жирлекнең башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятие, учреждение, оешмалар, вазыйфаи затлар, территорияль иҗтимагый үзидарә органнары, жирлек советы, аның контроль комиссияләре, жирлек Советы депутаты мәрәҗәгәте буенча соратып алына торган мөһлүматны жирлек Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукый актларны бозган өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Авыл җирлеге Советы, контроль функцияләр башкарып, жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

43 Статья. Жирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Жирлек вәкиле яшерен яки ачык тавыш бирү юлы белән Бөгелмә муниципаль районы Советына жирлек Советы депутатлары арасынан сайлана.

2. Сайланган дип жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат санала.

44 Статья. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советының вәкаләтләре, аны формалаштыру тәртибенә бәйсез рәвештә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча вакытыннан алда туктатылырга мөмкин.

Жирлек Советы вәкаләтләре шулай ук туктатыла очракта:

1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;
2) жирлек Советы депутатларының әлеге составының законсызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре туктатылуга бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карарының үз көченә керүе;

3) жирлекне закон нигезендә үзгәртеп кору, шулай ук жирлек бетерелгән очракта да;

4) жирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру;

5) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актыны бастырып чыгару срогын бозу.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар федераль закон белән билгеләнгән срокларда үткәрелә.

45 Статъя. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карары жирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган санда кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында Карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында хисап раслау чорында;

3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлегенә Советы яки авыл жирлегенә башлыгы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлегенә Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар, яшерен тавыш бирү юлы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдим кире калган очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмыйча күрсәтелергә мөмкин.

46 Статъя. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән эшчән дип тану;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
- 5) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
- 6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
- 7) Россия Федерациясе гражданлыгын йә чит ил гражданлыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгы (ярдәмгә алу) яисә чит ил гражданы яисә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданы яисә чит ил гражданы яисә Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы яисә чит ил гражданының даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;
- 8) сайлаучылар фикере;
- 9) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
- 10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жиберү;

11) «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәмәү;;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

2. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карар жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу өчен нигез барлыкка килгән көннән соң 30 көннән дө соңга калмыйча кабул ителә, ә әгәр жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән булса - мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча барлыкка килә.

3. Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, жирлек Советына әлеге гариза кәргән көн вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн булып тора.

4. Әлеге статьяның 1 өлешендәгә 8 пунктында каралган очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләренең рәсми халыкка җиткерелгән (бастырып чыгарылган) көннән туктатыла.

5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре, әлеге статьяның 1 өлешендәгә 9 пунктында каралган очракта, жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулар Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

47 Статья. Ышаныч югалуга бәйлә рәвештә, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйлә рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча зат тарафыннан чаралар күрү, аны яклавы ул булган;

2) зат тарафыннан үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирү яисә белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирү турында;

3) затның, Федераль законда билгеләнгән очрактардан тыш, коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм Россия Федерациясә территориясендә эш итүче башка чит ил коммерцияле булмаган оешмалары һәм аларның структур бүлекчәләре составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу чаралары кабул ителгән очракта да, ышаныч югалуга бәйлә рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

48 Статъя. Жирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Жирлек башлыгы жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм рәис вәкаләтләрен башкара.
3. Жирлек башлыгының рәсми исеме-Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының "Карабаш шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге башлыгы.
Кыскартылган исеме-Карабаш шәһәр тибындагы поселогы башлыгы.
4. Авыл жирлеге башлыгы вазыйфасы буенча Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

49 Статъя. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган жирлек советының беренче сессиясендә жирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен яисә ачык тавыш бирү юлы белән жирлек Советы вәкаләтләре вакытына сайлана. Жирлек башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан, шул исәптән гражданныр, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгы итеп сайланган дип санала.
3. Сайлаулардан соң жирлек башлыгы түбәндәге ант бирә:
«Жирлек башлыгы үзенә йөкләнгән югары вазыйфаларны тормышка ашырганда, Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, жирлек уставын үтәргә, гражданнырның иминлеген тәэмин итү, кеше һәм гражданныр хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчен һәм белемнәрен куярга ант итәм".
4. Жирлек Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, жирлек башлыгы, билгеләнгән тәртиптә яңа жирлек башлыгы сайланганчы, жирлек башкарма комитеты эшчәнлеге белән җитәкчелек итүне дәвам итә.

50 Статъя. Жирлек Башлыгы Статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.
2. Бөгелмә муниципаль районы Советында даими нигездә билгеләнгән жирлек башлыгы вазыйфасына сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен даими рәвештә башкара.
3. Жирлек башлыгы бер үк вакытта жирлек Советы рәисе һәм жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен дә башкара.
4. Жирлек башлыгы Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутаты, Россия Федерациясе Федераль Собрание Федерация Советы әгъзасы, Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенә закон чыгару (вәкиллеке) органнары депутаты була алмый, Россия Федерациясенә башка дәүләт вазыйфаларын, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт вазыйфаларын, шулай ук дәүләт гражданныр хезмәте вазыйфаларын һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын били алмый. Сайланулы вазыйфаи зат статусына бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнергә мөмкин.

Жирлек башлыгы хокуклы түгел:

- 1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә;
- 2), түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга:
 - а) сәяси партия, һөнәр берлеге органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел

профсоюз оешмасының сайлау органы тарафыннан түләүсез Идарәдә катнашу, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез милек милек милекчеләр ширкәтенең гомуми жылышында (конференция) катнашу;;

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә (сәяси партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлау органы тарафыннан, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының гомуми жылышында катнашу (конференция), түләүсез нигездә катнашу, Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) алдан белдерүе белән милекчеләр ширкәтләре;

в) Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре советында, башка муниципаль берәмлекләренең берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында жирлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) жирлек исемнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актлар нигезендә муниципаль берәмлек булган оешманың идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә, гамәлгә куючы (акционер)булган оешманың идарә итү органнарында жирлек мәнфәгатьләрен түләүсез тәкъдим итү.;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданнылыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, Попечительләр яки Күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчеләре составына керергә.

5. Жирлек башлыгы «коррупциягә каршы торы турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы «аерым категория затларның аерым категорияләренә счетлар (кертәмләр)ачуны һәм аларга ия булуны тыю турында " гы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш, » Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтләренә сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яки) файдаланырга».

Авыл жирлегә башлыгы гражданнылык, административ яки жинаять эше яки административ хокук бозу эше буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очраklарыннан тыш) буларак катнаша алмый.

6. Авыл жирлегә башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлегә Устав нигезендә гражданныларга һәм жирлек Советына хисап тотылды һәм хисап тотылды.

7. Авыл жирлегә башлыгы жирлек советына ел саен үз эшчәнлегә нәтижәләре, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләренә хәл итү турында отчет бирә.

8. Әлегә устав белән бер үк затка жирлек башлыгы вазыйфасын подрядның билгеле бер срокларыннан артыграк башкарырга мөмкинлек бирми торган чикләүләр билгеләнәргә мөмкин.

51 Статья. Жирлек Башлыгы Вәкаләтләре

Жирлек Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дөүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек исеменнән эш итә, ышанычнамәсез жирлек исеменнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек Советы сессияләрен чакыра һәм аларга рәислек итә;

3) жирлек Советының чираттан тыш сессиясе чакыруын таләп итәргә хокуклы;

4) Әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән норматив хокукий актларга, шулай ук жирлек Советы сессияләре беркетмәләренә кул куя һәм халыкка житкерә;;

5) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукий актлар чыгара;

6) жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән контракт төзи;

7) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгатьләрен карауны оештыра;

8) жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә;;

9) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;;

10) жирлек Советы эшчәнлеген карап тоту һәм тәэмин итү өчен жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;

11) жирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дөүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм килешүләр төзи;;

12) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль берәмлекләр башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

13) жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә.

52 Статья. Жирлек Башлыгы Урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән авыл жирлеге Советы депутатлары арасыннан жирлек башлыгы урынбасары сайлана ала.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек башлыгы урынбасары жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү буенча функцияләрне үти, жирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча булмаганда (авыруга яки отпускка бәйле рәвештә) яки үз бурычларын үти алмаса, яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге Уставның 51 статьясындагы 6 һәм 11 пунктларында каралган вәкаләтләрдән тыш, жирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлеге Уставның 46 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары, жирлек башлыгы инициативасы белән яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган авыл жирлеге Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

53 Статъя. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы һәм әлеге Уставның 54 статьясы нигезендә отставкага жиберү;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында » 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләшү;
- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип тану;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
- 7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
- 8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
- 9) Россия Федерациясе гражданлыгын йә чит ил гражданлыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга, чит ил гражданлыгы (ярдәмгә алу) яисә чит ил гражданы яисә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга хоуклы., Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсе нигезендә, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланьрга хоуклы.;
- 10) сайлаучылар тарафыннан фикерләр;
- 11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән сәләтсезлек дәрәжәсе буенча жирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга;
- 12) жирлекне закон нигезендә үзгәртеп кору, шулай ук жирлек бетерелгән очракта да;
- 13) жирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру;;
- 14) турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.;
- 15) «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәмәү.

2. Авыл жирлегә башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары буенча процессуаль мәжбүри итү чараларын кулланган очракта, аны сак астына алу яки вазыйфадан вакытлыча азат итү рәвешендә вакытлыча жирлек башлыгы урынбасары башкара.

3. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа жирлек башлыгын сайлау жирлек Советының якындагы сессиясендә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек Советы тарафыннан сайлана торган жирлекнең яңа башлыгын сайлау вәкаләтләре туктатылганнан соң алты айдан да соңга калмыйча башкарыла.

Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылганнан соң алты ай узгач, яңа жирлек башлыгы сайланган жирлек Советы сессиясен яше буенча иң өлкән депутат алып бара.

Әгәр жирлек Советының вәкаләтләре вакыты чыкканчыга кадәр алты айдан да ким вакыт калса, жирлек башлыгын жирлек Советы составыннан сайлау яңа сайланган жирлек советының беренче сессиясендә башкарыла.

5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары буенча процессуаль мәжбүри итү чараларын кулланган очракта, аны сак астына алу яки вазыйфадан вакытлыча азат итү рәвешендә аның вәкаләтләрен жирлек башлыгы урынбасары башкара.

Жирлек башлыгы булмаган очракта, жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытлыча жирлек Советы депутаты башкара, ул жирлек Советының башка депутатлары, депутатларның инициатив төркемнәре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлардан сайлана.

Жирлек башлыгы урынбасары яисә жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен башкару вакыты жирлекнең элеккеге башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып алты айдан артмаска тиеш.

6. Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер-министры) вазыйфасыннан читләштерү турындагы хокукый акты нигезендә йә жирлек башлыгын отставкага жибәрү турында жирлек Советы карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять бирсә, муниципаль сайлауларда сайланучы жирлек башлыгын вакытыннан алда сайлау суд карары законлы көченә кәргәнче билгеләнергә мөмкин түгел.

54 Статья. Жирлек башлыгының отставкага китүе

1. Авыл жирлегә Советы «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә жирлек башлыгын жирлек Советы депутатлары инициативасы яисә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) инициативасы буенча отставкага жибәргә хокуклы.

2. Жирлек башлыгын отставкага жибәрү өчен нигез булып тора:

1) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенәң 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтижеләргә китергән жирлек башлыгының карарлары, гамәлләре (гамәл кылмавы);

2) жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда, башка федераль законнарда, әлеге Уставта каралган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру буенча өч һәм аннан да күбрәк ай дәвамында вазыйфаларны һәм (яисә) жирле үзидарә органнарының аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү буенча бурычларын үтәмәү; федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган;

3) жирлек башлыгы эшчәнлегенәң жирлек Советы тарафыннан ике тапкыр рәттән ел саен үткөрелә торган хисап нәтижеләре буенча канәгатьләнмәслек бәяләнүе.;

4) «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларны үтәмәү, аерым категория затларның счетларын (кәртәмнәрен) ачуны һәм саклауны, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчалата акчалар һәм кыйммәтләргә саклауны тыю турында " 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану»;

5) расасына, милләтенә, теленә, диненә һәм башка шартларга, расасына, милли, теленә һәм диненә бәйлә рәвештә, кеше һәм граждән хокукларының һәм ирекләренәң тигезлегенәң дәүләт гарантияләрен массакүләм төстә бозуга, раса, милли, тел яки дини билгеләр буенча хокукларны һәм дискриминацияне чикләүгә һәм дискриминацияләүгә юл кую; эгәр бу милләтара һәм конфессияләргә татулыкны бозуга китерә һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтлар барлыкка килүгә ярдәм итә.

3. Жирлек Советы депутатларының жирлек башлыгын отставкага жибәрү турында, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешеннән дә ким булмаган өчтән берсен күрсәткән инициативасы жирлек Советына

кертелә торган мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге мөрәжәгать авыл жирлеге башлыгын отставкага жибәру турындагы карар проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны авыл жирлеге башлыгы һәм Татарстан Республикасы Президентына (Татарстан Республикасы Премьер – министрына) тәкъдим итү турында әлеге мөрәжәгать керткән көннән соң килүче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Жирлек Советы депутатларының жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы инициативасын карау Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) фикерен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек Советы депутатларының отставкага жибәру турындагы инициативасын караганда, жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә кагылышлы мәсьәләләргә һәм (яисә) жирлек башлыгының нәтижеләре килеп чыгуга китергән карарларын, гамәлләрен (гамәл кылмавына) карап тикшерү күздә тотыла, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенең 2 һәм 3 пунктларында каралган жирлек башлыгын отставкага жибәру турында карар бары тик Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) ризалыгы белән генә кабул ителергә мөмкин.

6. Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер – министры) жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы инициативасы мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә, ул жирлек Советының тиешле карары проекты белән бергә жирлек Советына кертелә. Әлеге инициативаны авыл жирлеге башлыгына тәкъдим итү турында әлеге мөрәжәгать керткән көннән соң килүче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

7. Жирлек Советы депутатлары яисә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) тарафыннан жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы инициативаны карау тиешле мөрәжәгать керткән көннән бер ай эчендә жирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирлек Советының жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы карары кабул ителгән дип санала, әгәр аның өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе тавыш бирсә.

9. Жирлек Советының жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы карары жирлек Советы Рәисе тарафыннан имзалана.

10. Әлеге Устав нигезендә жирлек башлыгы жирлекнең башкарма комитетын житәкли һәм жирлек советы рәисе вәкаләтләрен башкара икән, жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы карар депутат, жирлек Советы сессиясендә рәислек итүче тарафыннан имзалана.

11. Авыл жирлеге башлыгын отставкага жибәру турында жирлек Советы тарафыннан карар кабул ителгәндә һәм кабул ителгәндә, алар белән тәэмин ителергә тиеш:

1) тиешле сессияне үткәру датасы һәм урыны турында аларга алдан хәбәрнамә алу, шулай ук жирлек Советы депутатлары яисә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) мөрәжәгәте һәм аны отставкага жибәру турында жирлек Советы карары проекты белән танышу.;

2) аңа отставкага жибәру өчен нигез буларак куела торган хәлләргә карата жирлек Советы депутатларына аңлатма биру мөмкинлегә биру.

12. Әгәр жирлек башлыгы аны отставкага жибәру турында жирлек Советы карары белән килешмәсә, ул үзенең аерым фикерен язма рәвештә бәян итәргә хокуклы.

13. Жирлек Советының жирлек башлыгын отставкага жибәру турындагы карары кабул ителгән көннән биш көннән дә соңга калмыйча рәсми халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш. Әгәр жирлек башлыгы аны отставкага жибәру мәсьәләсе буенча үзенең аерым фикерен язмага белдерсә, ул жирлек Советының күрсәтелгән карары белән бер үк вакытта басылып чыгарга тиеш.

14. Өгәр җирлек Советы депутатлары яисә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) җирлек башлыгын отставкага җибөрү турындагы инициативасы җирлек Советы тарафыннан кире кагылган булса, җирлек башлыгын отставкага җибөрү турындагы мәсьәлә авыл җирлеге Советы сессиясен үткәргән көннән ике айдан да соңга калмыйча авыл җирлеге Советына кабат карауга чыгарылырга мөмкин.

15. Җирлек Советы тарафыннан аны отставкага җибөрү турында Карар кабул ителгән җирлек башлыгы әлеге карарга карата шикәят белдерү турындагы гариза белән мондый карар рәсми басылып чыккан көннән соң 10 көн эчендә судка мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

Авыл җирлеге башкарма комитеты

55 Статья. Җирлекнең башкарма-боеру органы

1. Авыл җирлеге башкарма комитеты авыл җирлеге җирле үзидарәсенә башкарма - боеру органы булып тора.
2. Авыл җирлеге Башкарма комитетының рәсми исеме-Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Карабаш шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты.
Кыскартылган исеме-Карабаш шәһәр тибындагы поселогы башкарма комитеты.
3. Авыл җирлеге башкарма комитеты авыл җирлеге Советына, җирлек башлыгына һәм граждандарга хисап тотты һәм контрольдә тотылды.
4. Җирлек башкарма комитетының исеме язылган мөһер һәм бланклары бар.
5. Җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары җирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

56 Статья. Җирлек башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет җитәкчесе тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан раслана.
2. Авыл җирлеге башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет җитәкчесе, Башкарма комитет җитәкчесе урынбасары, Башкарма комитетның башка вазыйфаи затлары керә.
3. Җирлек башкарма комитеты органнары җирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан раслана торган нигезләмәләр нигезендә эшли.
4. Авыл җирлеге башкарма комитеты эшчәнлегендә ярдәм күрсәтү, җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча мәсьәләләрне килештереп хәл итү өчен, җирлек башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка иҗтимагый (консультатив) Советлар төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән Советлар җирлекнең башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш җәмәгать башлангычларында алып барыла.

57 Статья. Җирлек башкарма комитеты вәкаләтләре

Башкарма комитет:

- 1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:
 - җирлек бюджеты проекты, җирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнары һәм программалары проектларын эшли;
 - җирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә;
 - җирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, җирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш программаларының һәм планнарының үтәлеше турында отчет эзерли;
 - җирлекнең иқтисад һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр җыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

- «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.;

2) жирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милеккә мөлкәте белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр төзи.;

- жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында Россия Федерациясе законнары нигезендә муниципаль заказ формалаштыра һәм урнаштыра.;

- жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль - мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларын кулланып башка эшләрне башкаруга заказ бирүче булып тора.;

- 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы «күчемсез милекнең дәүләт кадастры турында» гы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнаша.

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирәлекне саклау өлкәсендә:

- жирлекнең территориаль планлаштыру проектын һәм Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эзерли һәм жирлек Советына раслауға кертә, аларның үтәлешен тәмин итә;

- жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзүне, үзгәртеп коруны тормышка ашырганда объектларны файдалануға тапшыруға рөхсәт бирә (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактан тыш).;

- муниципаль милектә булган жирләрдән рациональ файдалану һәм саклауны планлаштыруны һәм оештыруны гамәлгә ашыра;

- жирлек жирләрәннән файдалануға муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарға предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигаттән файдалану турындагы законнарны бозучы гамәлләре турында хәбәр итә;

- жирләрне резервлы, жирләрне, шул исәптән сатып алу юлы белән, жирлек чикләрендә муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен бирә һәм ала.;

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны, федераль закон нигезендә ясалма жир участогы төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткөрүне тәмин итә;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- адреслар, адресларны үзгәртү, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәрен бирә, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгара, мәгълүматны Дәүләт адреслы реестрында урнаштыра.;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- муниципаль торак фондның төзүне һәм карап тотуны оештыра, торак төзелеше өчен шартлар тудыра, жирлек территориясендә муниципаль торак контролен гамәлгә ашыра;

- билгелэнгән тәртиптә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтажлар буларак гражданны исәпкә алуны алып бара;
 - билгелэнгән тәртиптә торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарга күчерү турында Карар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп коруны һәм яңадан планлаштыруны килештерә, билгелэнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таний;
 - жирлектә яшәүче һәм торак законнары нигезендә торак урыннары шартларын яхшыртуга мохтаж аз керемле гражданны торак белән тәмин итә;
 - муниципаль торак фондыннан файдалану һәм сакланышын, өлеге фондның торак биналарының билгелэнгән санитар һәм техник кагыйдәләргә һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүен контрольдә тотат;
 - Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтү, үз белдеге белән корылган корылманы сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелеш, үзгәртеп кору, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгелэнгән капитал төзелеш объектларының чик параметрларына, территорияне планлаштыру документларына яки федераль законнарда билгелэнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләргә туры китерү турында карарлар кабул итә.
 - жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле өһемияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итүне, шул исәптән парковклар (парковка урыннары) булдыруны һәм функцияләвен тәмин итүне гамәлгә ашыра, автомобиль транспортында, шөһәр жир өсте электр транспортында һәм торак пунктлар чикләрендә юл хужалыгында муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;
 - халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм муниципаль транспорт оешмалары булдыру яисә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүгә шартнамәчел башлангычларда шөһси һәм башка транспорт предприятиеләре һәм оешмаларын жәлеп итү юлы белән жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;
 - жирлек территориясендә эш итүче жәмәгать транспортының тукталыш урыннарын, тарифларны, маршрутларны, хәрәкәт графигын раслый яки килештерә;
 - жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгән урыннары тәзекләндерүне тәмин итә;
 - халыкны элемент хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;
- 5) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:
- жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, су бүлүне, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыра;
 - жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча бердәм жылылык белән тәмин итүче оешма тарафыннан йөкләмәләрнең үтәлешен муниципаль контрольдә тотуны гамәлгә ашыра;
 - халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;
 - халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, жирлек китапханәләренең китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне һәм комплектауны оештыра;
 - халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;
 - жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итә, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чаралары үткәрүне оештыра;
 - жирлек гражданнының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыра һәм халык күпләп ял итә торган урыннары тәзекләндерүне оештыра, шул исәптән

гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәэмин итә;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны, куллануны һәм популярлаштыруны, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны тәэмин итә;

- жирле традицион халык сәнгате ижатын үстерү, жирлектә халык сәнгатен саклап калу, торгызу һәм үстерү өчен шартлар тудыра;

- жылылык белән тәэмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча бердәм жылылык белән тәэмин итүче оешма тарафыннан йөкләмәләрнең үтәлешен муниципаль контрольдә тотуны гамәлгә ашыра;

б) төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы-жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, инвалидларга социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм күрсәтелә торган хезмәтләрнең үтемләгән тәэмин итү таләпләрен үтәү, әлеге кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук шәһәр урманнарын, аеруча саклана торган табигать территорияләренең урманнарын куллану, саклау, яңадан торгызу, саклауны оештыру., авыл жирлеге чикләрендә урнашкан;

- жирлектәге гражданны яши торган урамнарда, майданнарда һәм башка территорияләргә исем бирүне, йортларның нумерациясен билгеләүне гамәлгә ашыра;

- муниципаль хокукый актлар һәм административ регламент нигезендә төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан участок урманчылыклары составына төзелә торган урманчылыкларны төзү, бетерү, аларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү турында карарлар кабул итә, шулай ук жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманчылыкларның урман хужалыгы регламентларын эшләү һәм раслауны гамәлгә ашыра;

- жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманнарда карата урман төзекләндерү чараларын тормышка ашыра;

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, Халыкны һәм территорияләргә гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- жирлек территориясендә законнар, дөүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актлары үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданны һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыра;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, жирле үзидарә органнарының һәм дөүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикаять бирә;

- жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- жирлек чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәэмин итә;

- территориаль оборона һәм гражданны оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм тормышка ашыруны тәэмин итә;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәэмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яки барлыкка килү куркынычы турында үз вакытында хәбәр итүне һәм хәбәр итүне тәэмин итә;
- жирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләре эшчәнлеген булдыра, тәэмин итә;
- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыра һәм тормышка ашыруны тәэмин итә;
- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыруны тәэмин итә;
- жирлек чикләрендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны һәм саклауны гамәлгә ашыра;
- муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне эзәрләү һәм үткәрүне оештыру ягыннан һәм матди-техник яктан тәэмин итә;;
- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыруга, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар үткәргә бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;
- Россия Федерациясенең су законнары белән билгеләнгән чикләрдә, су объектлары милекчәсе вәкаләтләре чикләрендә, аларны куллану чикләүләре турында халыкка хәбәр итүне гамәлгә ашыра;
- жирлек территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны төзүне, үстерүне һәм саклауны тәэмин итүне, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигать территорияләрен саклау һәм алардан файдалану өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;
- жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнаша;
- жирлек чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыра;
- милләтара һәм конфессиональара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;
- жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнаша;
- а) терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программаларны эшли һәм тормышка ашыра;
- б) муниципаль берәмлектә терроризмның асылын һәм аның иҗтимагый куркынычын аңлату, шулай ук граждандарда терроризм идеологиясен булдыру буенча, шул исәптән мөһлүмати материаллар, басма продукция тарату, аңлату эшләре алып бару һәм башка чаралар үткәрү юлы белән, мөһлүмат-пропаганда чараларын оештыра һәм үткәрә;;
- в) террорчылыкны профилактикалау, шулай ук федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары тарафыннан оештырыла торган аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча чараларда катнаша;
- г) муниципаль милектә булган яки жирле үзидарә органнары карамагында булган объектларның террорчылыкка каршы якланышына карата таләпләрне үтәүне тәэмин итә;

д) терроризмны профилактикалауда катнашу мәсьәләләре буенча, шулай ук аның күренешләренең нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү мәсьәләләре буенча тәкъдимнәрне Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына жиберә;

е) жириле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

8) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары жириле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жириле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра ; ;

- дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәэмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирилек Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен, жирилекнең жириле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәэмин итә;

9) кирәк булганда, Бөгелмә муниципаль районы Финанс-бюджет палатасы белән жирилек бюджетын формалаштыру һәм үтәү буенча вәкаләтләрне тапшыру турында килешү тезе;

10) авыл хужалыгы житештерүен үстерүдә, кече эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыруда ярдәм итә;

11) жирилектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

12) жәмәгать тәртибен саклау буенча ирекле халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

- жирилекнең хезмәт күрсәтә торган административ участогында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш урыны бирә;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазифа буенча бурычларны үтәү чорында торак урыны бирә;

13) «коммерциясез оешмалар турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр кысаларында социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтә.

14) 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы «күчемсез милекнең дөүләт кадастры турында» Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнаша.

15) жирилек территориясендә элек исәпкә алынган күчемсез милек объектларының хокукларын ачыклау буенча чаралар кабул итә һәм жирилек территориясендә күчемсез милек объектларының хокук ияләре турында мәгълүматларны Күчемсез милекнең Бердәм дөүләт реестрына кертү өчен жиберә.

16) башка вәкаләтләр:

- жирилекнең архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләрне гамәлгә ашыра;

- жирилекнең жириле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында авыл жирилегә өчен социаль әһәмиятле булган эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле рәвештә башкаруга гражданның жәлеп итү турында Карар кабул итә 9, 10, 11, 12, 19, 22 һәм аларны үткөрүне оештыра.

2. Жирилекнең жириле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә жирилек башкарма комитеты вәкаләтләре:

1) жирилек музейларын булдыру;

- 2) жирлектә булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;
- 3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;
- 4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;;
- 5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;;
- 6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;
- 7) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
- 8) муниципаль Янғын сагы булдыру;
- 9) кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү.;
- 10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә.;
- 11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча граждандарга муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;
- 12) жирлек территориясендә яшәүче хужаларсыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыру;

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру.;

14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында»1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорында торак урыны бирү;

17) алкогольле, наркотик яки башка токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

3. Жирлекнең башкарма комитеты, законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек Советы, жирлек башлыгы яки башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләрәнән тыш, жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне дә башкара.

4. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольлекне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә авыл жирлегә башкарма комитеты вәкаләтләренә керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру. Муниципаль контроль төрләре һәм аларны гамәлгә ашыруга вәкаләтле жирле үзидарә органнары исемлегә жирлек советы билгеләгән тәртиптә алып барыла;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дөүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенә вәкаләтле органнары тарафыннан раслана торган типлаштырылган административ регламентлар, региональ дөүләт контролен (күзәтчелеген) гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, аны гамәлгә ашыру вәкаләтләре

жирле үзидарә органнарына бирелгән. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәләлегенә мониторинг оештыру һәм уздыру, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы, районда жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган муниципаль контрольдән тыш, Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре мондый органнарның статусын билгели торган хокукый актлар нигезендә авыл жирлегә башкарма органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, индивидуаль эшкуарларны тикшерүне оештыру һәм үткөрү белән бәйле мөнәсәбәтләргә «дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрәндәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

58 Статъя. Башкарма комитет житәкчесе

1. Жирлекнең башкарма комитетын жирлек башкарма комитеты житәкчесе житәкли.

2. Авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесе әлегә вазифага контракт буенча билгеләнә торган жирле үзидарәнең вазыйфаи заты булып тора.

3. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Башкарма комитет житәкчесе, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, эшмәкәрлек, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә хокуклы түгел. Шулай ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яки Россия Федерациясә законнарында башкача каралмаган булса.

Башкарма комитет житәкчесе, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яки Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки Күзәтчелек советлары, Россия Федерациясә территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының башка органнары, аларның структур бүлекчәләре составына керергә хокуклы түгел.

Авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесе 2008 елның 25 декабрәндәге «Коррупциягә каршы тору турында» 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш.

Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы «Коррупциягә каршы тору турында» Федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» Федераль закон, «аерым категория затларның аерым категорияләренә счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм аларга ия булуны тыю турында " 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла, Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтләренә сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яки) файдаланырга».

5. Аерым оештыру-боеру функцияләрен гамәлгә ашыру өчен авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе урынбасары бар, ул шулай ук авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре вакытлыча булмаганда (авыру яки отпускка бәйлә рәвештә) яки үз вазыйфаларын башкару яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта гына башкарыла.

6. Конкурсны үткөрү өчен Конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

7. Жирлекнең конкурс комиссиясе әгъзалары жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

8. Зат жирлек башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан билгеләнә. Тавыш бирү тәртибе жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

9. Башкарма комитет житәкчесе:

1) жирлек Советына контроль һәм хисап тотылды;

2) жирлек советына ел саен жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә һәм эшчәнлегенә турында, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында хисап бирә;;

3) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган жирле эһәмияттәгә мәсьәләләргә һәм аерым дөүләт вәкаләтләрен жирлек башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

4) авыл жирлеге башлыгына Россия Федерациясе граждандлыгын яисә чит ил граждандлыгын туктату турында язмача хәбәр итәргә бурычлы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил граждандлыгы (ялгызлык) алу яисә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы чит ил гражданы яисә Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсә нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданының яисә башка документ алу хокукына ия., бу хакта аңа билгелә булган көндә, Россия Федерациясе граждандлыгы йә чит ил граждандлыгы туктатылган яисә чит ил граждандлыгы алган яисә әлегә пунктта каралган яшәүгә рөхсәт яисә башка документ алган көннән соң биш эш көннән дө соңга калмыйча хәбәр ителә.

Мәкалә 60. Жирлек башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләре вакыты

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән килешү авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе вазифасына (яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы эшли башлаганчы) затны билгеләү турында Карар кабул иткән жирлек Советының вәкаләтләре срогына, ләкин ике елдан да ким булмаган вакытка төзелә.

2. Жирлек Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, жирлек башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен билгеләнгән тәртиптә авыл жирлеге Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнчегә кадәр гамәлгә ашыруын дөвам итә.

61 Статъя. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет житәкчесе:

1) жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә башлангыч принципларда житәкчелек итә һәм жирлек башкарма комитеты вәкаләтләренә үтәләше өчен шәхси жавап тотат;;

2) жирлек Советы, жирлек башлыгы, башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дөүләт хакимияте органнары, граждандар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлекнең башкарма комитетын тәкъдим итә.;

3) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектын һәм аның үтәләше турында хисапларны тәкъдим итә;

4) жирлек Советы каравына жирлекнең комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәләше турында хисапларны тәкъдим итә;

- 5) җирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый, хезмәткәрләрнең чик санына һәм хезмәткә түләү фондына билгеләнгән чик санга туры килә.;
- 6) муниципаль хезмәткәрләрне һәм авыл җирлеге Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана.;
- 7) Җирлек акчалары белән расланган бюджет нигезендә эш итә, җирлекнең бюджет һәм башка счетларын банк учреждениеләрендә ача һәм яба.;
- 8) җирлек башкарма комитеты Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм гамәлгә ашыруны тәмин итә, аларның үтөлеше өчен персонал җавап тотат; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.;
- 9) җирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара.;
- 10) елга бер тапкырдан да ким булмаган яки җирлек башлыгы таләбе буенча җирлек Советы җирлек советына үз эшчәнлегенә һәм Башкарма комитет эшчәнлегенә турында отчет бирә.;
- 11) халыкка даими рәвештә җирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә турында хәбәр итә, авыл җирлеге башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданның кабул итүне оештыра, гражданның шәхси кабул итә, гражданның тәкъдимнән, гаризаларын һәм шикәятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;
- 12) дөүләт һәм башка органнарда җирлек мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, җирлек башкарма комитеты исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;
- 13) законнар, әлегә Устав, җирлек Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

62 Статья. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатыла:
- 1) үлем;
 - 2) үз теләгенә белән отставкалар;
 - 3) әлегә статьяның 2 пункты нигезендә контрактны өзү;
 - 4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләшү;
 - 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип тану;
 - 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
 - 7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
 - 8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
 - 9) Россия Федерациясе гражданның йә чит ил гражданның туктату - аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланьрга, чит ил гражданның (ярдәмгә алу) яисә чит ил гражданы яисә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланьрга, чит ил гражданы яисә чит ил гражданы яисә Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы булган чит ил гражданы яисә чит ил гражданының даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жибәрү;

11) федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, шулай ук муниципаль берәмлекне бетерү очрагында;

12) муниципаль берәмлек сайлаучылары санын муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә килеп чыккан 25% тан арттыру.;

13) халыкның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый акты бастырып чыгару срогын бозу.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән Контракт яклар килешүе буенча яки гариза нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:

1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлешендә контракт шартларын бозуга, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 37 статьясындагы 9 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә, шулай ук әлеге Уставның 58 статьясындагы 4 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә, жирлек Советы яисә жирлек башлыгы.

2) Татарстан Республикасы Президенты - федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә контракт шартларын бозуга бәйле, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 37 статьясындагы 9 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәүгә, шулай ук әлеге Уставның 58 статьясындагы 4 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәүгә бәйле рәвештә.

3) Башкарма комитет житәкчесе - жирле үзидарә органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә.

VI башлыгы. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРЭ ОРГАННАРЫ

63 Статъя. Жирлекнең ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе финанс тикшерүе жирле үзидарәнең даими эшлөүче, коллегияль органы булып тора.

2. Жирлекнең ревизия комиссиясе жирлек Советы тарафыннан төзелә һәм рәистән һәм ике аудитордан тора.

3. Жирлекнең Ревизия комиссиясен оештыру һәм аның эшчәнлегенә 2011 елның 7 февралендәге «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында» гы 6-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, башка федераль законнар һәм башка норматив хокукый актлар белән билгеләнә. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә, жирлекнең Ревизия комиссиясе эшен һәм эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек советы Бөгелмә муниципаль районы Советы белән тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру буенча жирлекнең Ревизия комиссиясе вәкаләтләрән Бөгелмә муниципаль районы Контроль-хисап палатасына тапшыру турында килешү төзәргә хокуклы.

64 Статъя. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль орган булып тора һәм жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына керми.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, чикләргә үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

3. Жирлек сайлау комиссиясен формалаштыру жирлек Советы тарафыннан «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законның 22 статьясындагы 2 өлешендә күрсәтелгән тәкъдимнәр, яшәү, эшләү, хезмәт итү, уку урыны буенча сайлаучыларның жыелышлары тәкъдимнәре, шулай ук алдагы состав, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе, район сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жирлек советы кергән тәкъдимнәр нигезендә жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан кимендә икенчесен билгеләргә тиеш:

а) Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр;

б) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр;

в) жирлек Советында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сайлау берләшмәләре.

Жирлек Советы район сайлау комиссиясенә кергән тәкъдимнәре нигезендә жирлек сайлау комиссиясенә кимендә ике әгъзасын билгеләргә тиеш.

4. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

5. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 6 әгъза составында формалаша.

6. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән күздә тотыла.

7. Жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре, аның эшчәнлегә тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жайга салына.

8. Жирлек Советы мәрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре Татарстан Республикасы Территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнә ала.

VII бүлек башлыгы. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӨНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ һӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

65 Статья. Жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлегә Устав нигезендә юридик зат хокуклары жирлек советына һәм жирлек башкарма комитетына бирелә.

66 Статья. Жирле үзидарә органнары - юридик затлар

1. Жирлек исеменнән милек һәм башка хокуклар һәм вазыйфалар сатып алырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлек башлыгы мөлкәт һәм башка хокукларны һәм бурычларны сатып ала һәм тормышка ашыра, жирлек бюджеты акчаларын жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына беркетелгән муниципаль милек белән эш итүгә юнәлдерелгән күрсәтмәләргә бәйлә рәвештә, судта ышаныч кәгазеннән башка чыгыш ясый.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары юридик зат хокукларына ия булган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм «юридик затларны һәм индивидуаль эшкуарларны дөүләт теркәвенә алу турында» 2001 елның 8 августындагы 129-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә юридик затлар сыйфатында дөүләт теркәве узарга тиеш.

Жирлек советы һәм авыл жирлегә башкарма комитеты, юридик затлар буларак, әлегә төр оешмалар өчен уртак булган «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре нигезендә, Россия Федерациясе Граждан кодексы нигезендә, казна учреждениеләренә карата эш итәләр.

Жирлекнең жирле үзидарә органнарын юридик затлар буларак дөүләт теркәве өчен жирлек уставы һәм юридик зат хокукы белән тиешле жирле үзидарә органы төзү турында карар нигез булып тора.

Жирлек башкарма комитетын юридик зат буларак дөүләт теркәвенә алу өчен жирлек Советының тиешле органы муниципаль казна учреждениесе рәвешендә гамәлгә кую турындагы карары һәм аның турында нигезләмәне авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесе тәкъдиме белән раславы нигез булып тора.

67 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлегә Уставта каралган очракларда, жирлек Советы карарлары белән жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

VIII гасыр башлыгы. СОЦИАЛЬ һӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ һӘМ БАШКА ЗАТЛАР, БИЛӨҮЧЕ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАР

68 Статья. Жирлек башлыгы эшчәнлегенең даими нигездә эшләүче социаль һәм башка гарантияләре

Даими нигездә эшләүче жирлек башлыгы эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә бирелә.

69 Статья. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатына, даими нигездә эшләүче, аның жирлек Советы сессиясендә катнашкан вакытта, эш урынын (вазыйфасын) һәм урта хезмәт хакын саклау гарантияләне.

2. Жирлек башлыгы урынбасарына әлеге Уставта каралган очракларда жирлек башлыгы вазыйфаларын башкарганда жирлек башлыгының айлык акчалата бүлөкләренең 90 проценты күләмендә түләнә.

3. Жирлекнең Ревизия комиссиясе, сайлау комиссиясе әгъзаларына әлеге органнар эшендә катнашкан өчен жирлек Советы карарлары, законнар нигезендә акчалата компенсация түләнә.

4. «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә даими нигездә эшләүче авыл жирлеге депутатына түбәндәге өстәмә гарантияләр бирелә: :

1) тиешле еллар эшлэгән өчен пенсиягә чыгуга бәйле эштән киткәндә бер тапкыр бирелә торган акчалата бүлөкләү;;

2) никахлашу уңаеннан бер тапкыр бирелә торган түләү;

3) бала туу яки уллыкка алу белән бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган түләү;

4) юбилей уңаеннан бер тапкыр бирелә торган түләү;

5) авыру яки үлем белән бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган түләү;

6) гаилә әгъзасы вафатына бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган түләү.

5. Әлеге статьяның 4 өлеше нигезендә бирелә торган өстәмә гарантияләрне бирү тәртибе һәм шартлары муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

70 Статья. Жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

IX башлыгы. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҖАВАПЛИЛЫГЫ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫ

71 Статья. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар нигезендә гражданныр, дөүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы.

72 Статья. Жирлек Советы депутатларының гражданныр алдында җаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыкларының, гражданның алдында җаваплылыгы тиешле депутат итеп сайланган гражданның ышанычын югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Гражданның ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставның 16 статьясында билгеләнгән очрақларда һәм тәртиптә гражданны тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

73 Статья. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының дөүләт алдында җаваплылыгы

Федераль закон нигезендә авыл жирлеге Советы, жирлек башлыгы, авыл жирлеге башкарма комитеты җитәкчесенең дөүләт алдында җаваплылыгы алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмау очрақлары бозылган очрақта тиешле суд карары нигезендә барлыкка килә.

74 Статья. Физик һәм юридик затлар алдында жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Физик һәм юридик затлар каршында жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Жирлекнең муниципаль хокукий актлары

75 Статья. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасына керә:

1) Жирлек Уставы;

2) жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар;

3) жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары ;

4) әлеге Уставта каралган жирлек башлыгының, авыл жирлеге Башкарма комитетының һәм башка жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының хокукий актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукий актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукий актларны үтәмәгән өчен гражданны, оешма җитәкчеләре, дөүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплы.

5. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, башка норматив хокукий актларына каршы килмәскә тиеш.

76 Статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә турыдан-туры гражданнар тарафыннан хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр гражданнарны турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль хокукий акты кабул итү (бастырып чыгару), жирле үзидарә органы яисә күрсәтелгән акты кабул итү (бастырып чыгару) керә торган жирле үзидарәнең вазыйфаи заты өстәмә рәвештә референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукий акты эзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Халыкка турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукий акты бастырып чыгару вакытын бозу жирле үзидарә органнарының сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу, контракт нигезендә гамәлгә ашырыла торган жирле үзидарә башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә жирле үзидарәнең сайланулы органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

77 Статья. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен карап тоту

1. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре сорауларны жайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләргә карап тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) биналарның, төзелмәләргә, корылмаларның фасад һәм киртәләү конструкцияләргә тышкы төре;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, карап тоту һәм торгызу, шул исәптән жир эшләргә башкарганнан соң да,;

4) жирлек территориясен, биналарны, төзелмәләргә, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертәп, яктыртуны оештыру,;

5) жирлек территориясен яшелләндерүгә оештыру, шул исәптән торак пунктлар чикләрендә урнашкан газоннар, чөчәк түтәлләргә һәм үлән үсемлекләргә биләп торган башка территорияләргә булдыру, карап тоту, торгызу һәм саклау тәртибен дә кертәп;

6) жирлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәргә һәм йорт номерлары, элмә такталары куелган күрсәткечләр урнаштыру,;

7) балалар һәм спорт майданчыкларын, хайваннарны урамда йөртү өчен майданчыклар, парковкалар (парковка урыннары), кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту,;

8) жәяүлеләр коммуникацияләргә, шул исәптән тротуарларны, аллеяларны, юлларны, сукмакларны оештыру,;

9) күрсәтелгән территория буенча инвалидларның һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәргә тоткарлыксыз хәрәкәттен тәэмин итү максатларында жирлек территориясен төзекләндерү,;

10) жирлек территориясен жыештыру, шул исәптән кышкы чорда;

11) яңгыр сулары агынтыларын оештыру;

12) жир эшләргә үткәргә тәртибе;

13) биналарның, төзелмәләргә, корылмаларның, жир кишәрлекләргә (милекчеләргә һәм (яки) башка законлы хужаларының (мондый йортлар чикләргә буенча төзелмәгән жир кишәрлекләргә милекчеләргә һәм (яки) башка законлы хужаларынан тыш) тирә-юнь территорияләргә карап тотуда катнашу,;

14) Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртип нигезендә тирә-юнь территорияләргә чикләргә билгеләү,;

15) жирлек территориясен бэйрәмчә бизәү;

16) жирлек территориясен төзеклөндерү буенча чараларны тормышка ашыруда гражданныр һәм оешмаларның катнашу тәртибе.

3. Татарстан Республикасы законы белән, аерым муниципаль берәмлекләрнең табигый-климат, географик, социаль-иқътисадый һәм башка үзенчәлекләрәннән чыгып, жирлек территориясен төзеклөндерү кагыйдәләре белән жайга салына торган башка мәсьәләләр каралырга мөмкин.

78 Статъя. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукий актлар төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөклөнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукий актлар чыгара:

1) жирлек Советы-жирлек Советы карарлары;

2) жирлек башлығы-жирлек башлығы карарлары һәм боерыклары;

3) жирлек башкарма комитеты житәкчесе – жирлек башкарма комитеты житәкчесе карарлары һәм боерыклары.

2. Жирле үзидарә органнарының башка вазыйфаи затлары әлеге Уставта, башка муниципаль хокукий актларда билгеләнгән, аларның статусын билгеләүче үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

79 Статъя. Муниципаль хокукий актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукий актлар проектлары жирлек башлығы, жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет житәкчесе, территориаль иқтимагый үзидарә органнары, гражданнырның инициатив төркемнәре, прокурор тарафыннан кертелә ала.

2. Муниципаль хокукий актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлығы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

80 Статъя. Жирлек советының хокукий актлары

1. Авыл жирлеге Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән аның компетенциясенә кергән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә мәжбүри үтәләргә тиешле кагыйдәләр, жирлек башлығын отставкага жиберү турында Карар кабул итә, шулай ук федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның вәкаләтенә кергән башка мәсьәләләр буенча жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар кабул итә.

Жирлек Советы карарлары, әгәр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкача билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

2. Жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары жирлек Советы каравына бары тик авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча гына кертелә ала. Күрсәтелгән бөяләмә жирлек Советына жирлек башкарма комитеты Карары проектын тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә тапшырыла.3. Жирлек Советы карарларына жирлек башлығы тарафыннан алар кабул ителгән көннән өч көн эчендә кул куела.

4. Жирлек Советы кабул иткән норматив хокукий акт 10 көн эчендә кул кую һәм халыкка житкерү өчен жирлек башлығына жиберелә.

81 Статъя. Жирлек башлығының хокукий актлары

Жирлек башлығы әлеге Устав һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирлек Советы рәисе вәкаләтләрән үтәсә, жирлек Советы

эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, яисә жирлек башлыгы «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 43 статьясындагы 6 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча жирлек советы рәисе вәкаләтләрен үтәсә, жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара., әгәр жирлек башлыгы жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен башкара икән.

Авыл жирлеге башлыгы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә үз вәкаләтенә кергән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

82 Статья. Авыл жирлеге башкарма комитеты җитәкчесенең хокукый актлары

Башкарма комитет җитәкчесе жирлек Советының законнарда, әлеге Уставта һәм карарларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

83 Статья. Муниципаль хокукый актларны халыкка җиткерү (бастырып чыгару) һәм аларның үз көченә керүе тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы тарафыннан имзаланган көннән үз көченә керә.

Жирлек Советының салымнар һәм җыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары Федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, жирлекнең башкарма комитеты җитәкчесенең һәм жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, гамәлгә куючы муниципаль берәмлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми халыкка җиткерелгәннән (бастырып чыгарылганнан) соң үз көченә керә.

Муниципаль хокукый актны яисә жирле үзидарә органнары арасында төзелгән Килешүне рәсми бастырып чыгару дип аның тулы текстын тиешле жирлектә таратыла торган Вақытлы матбугатта беренче басмасы санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләргә рәсми халыкка җиткерү (бастырып чыгару) өчен жирле үзидарә органнары шулай ук челтәр басмасыннан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның рәсми челтәр басмасында тулы текстны басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, күләмле график һәм таблица кушымталары басма матбугатта китерелергә мөмкин.

Жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган муниципаль хокукый актларны, килешүләргә бастырып чыгару (халыкка җиткерү) тәртибе әлеге устав белән билгеләнә һәм, федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, гражданныр белән танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

4. һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: аның исеме, имзасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен-шулай ук жирлек Советы кабул иткән датага), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме булырга тиеш.

5. Жирлек бюджеты турында, аның үтәлеше турында хисап, жирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек

башлыгы, Башкарма комитет җитәкчесе тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, муниципаль хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга кул куелган көннән алып җиде көн эчендә халыкка җиткерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, җирле референдум, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, чикләренә үзгәртү, җирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, җирлек башкарма комитеты җитәкчесен һәм аның урынбасарын билгеләү, законнар нигезендә башка актлар рәсми рәвештә халыкка җиткерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәҗбүри булмаган рәсми халыкка хәбәр итү (бастырып чыгару) мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча халыкка җиткерелергә (бастырып чыгарылырга) мөмкин.

8. Халыкка җиткерелгәндә (бастырып чыгарганда) муниципаль хокукый актың, җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләренң реквизиитлары күрсәтелә.

9. Җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган муниципаль хокукый актларны, килешүләренә рәсми халыкка җиткерү (бастырып чыгару) юлы белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын җирлекнең җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма МАССАКҮЛӨМ мәгълүмат чараларында яисә җирлек территориясендә таратыла торган бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка массакуләм мәгълүмат чараларында бастырганда әлеге басылуның рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- гражданнырга хокукый акт текстын үзәкләштерелгән тәртиптә, шул исәптән махсус басма рәвештә тарату (тарату);;

- хокукый акт текстын авыл җирлегә территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары җирлек Советы тарафыннан раслана һәм гражданныр тарафыннан муниципаль хокукый акт тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итергә тиеш;

- «Интернет» чөлтәрөндәге муниципаль бөрәмлекнең рәсми сайтында һәм «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы» интернет-ресурсында урнаштыру.

10. Көше һәм гражданныр хокукларына, ирекләрөнә һәм бурычларына кагылышлы, оешмаларның хокукый статусын билгеләүчө муниципаль норматив хокукый актлар, Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бөрдәм банкына кертү өчөн, җирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына җибәрелә.

11. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, җирле референдумда (гражданныр җыенында) кабул ителгән карарлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

84 Статъя. Муниципаль хокукый актларны юкка чыгару һәм аларның гамәлдә булуын туктатып тору

1. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәле, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар юкка чыгарылган яисә күрсәтелгән органнарының яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлегә үзгәртелгән очракта, тиешле муниципаль хокукый актың кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан туктатылырга мөмкин - муниципаль хокукый актың гамәлен юкка чыгару яисә туктатып тору мизгеленә тиешле муниципаль хокукый актың кабул итү (бастырып чыгару) кәргән җирле үзидарә

органны яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, шулай ук жирле үзидарә органнының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны жайга салучы өлешендә-Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы).

2. Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукий актның гамәлдә булуы, Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәне алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-боюру органны яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарларның хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн, ә жирлек Советы аларга карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

10. Жирлек бюджеты турындагы карар белән билгеләнә:

жирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакаларының Баш администраторлары Исемлеге;

чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (дәүләт (муниципаль) программалары һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) максатчан статьялар (дәүләт (муниципаль) программалары һәм эшчәнлек юнәлешләре), Чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнары классификациясе чыгымнары төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре)буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә), шулай ук жирлек Советының муниципаль хокукий актында билгеләнгән очракларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча да;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

план чорының беренче елына жирлек бюджеты чыгымнарының шартлы расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча) план чорының икенче елына жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 5 проценты күләмендә (бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган.;

жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге (шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп);

Чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнгән башка күрсәткечләре һәм аның нигезендә Татарстан Республикасы

Бюджет кодексы, жирлек Советының муниципаль хокукый актлары белән кабул ителгән.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Жирлек бюджетының план чорының параметрларын төгәлләштерүне күздә тотта:

1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектына карау предметы булган күрсәткечләрнең төгәлләкләрен раслау;

2) жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыру яисә киметү йә аңа жирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яки) чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертү.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта жирлек Советына тәкъдим ителә:

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-иқтисади үсешенең якинча нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль-иқтисади үсешенең көтелүче нәтижәләре;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-иқтисадый үсеше фаразы;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл жирлеге бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефицитының) фаразлары (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

агымдагы финанс елына бюджетның көтелүче үтәлешен бәяләү;

Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге (шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп);

жирлек Советы, Бөгелмә муниципаль районы Контроль-хисап палатасы тарафыннан тәкъдим ителгән әлеге органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата Бөгелмә муниципаль районы Финанс-бюджет палатасы белән каршылыктар барлыкка килгән очракта, тапшырыла.;

Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Уставта билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты тәү жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар, алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

14. Авыл жирлеге башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проекты агымдагы елның 15 ноябрәннән дә соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

15. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектына карау һәм аны раслау тәртибе, жирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе күрсәтелгән проектны Чираттагы финанс елы һәм план чорына кадәр карап тикшерүне һәм раслауны тәэмин итәргә тиеш.

16. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабрәнә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар, аңа кул куелганнан соң 10 көннөн дө соңга калмыйча, рәсми рәвештә халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

17. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының балансылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, Муниципаль бурыч күләме, күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәмин ителәр.

18. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенәң бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

19. Жирлек бюджеты чыгымнарын формалаштыру жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан билгеләнә һәм башкарыла торган чыгым йөкләмәләре нигезендә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

20. Муниципаль берәмлекләренәң чыгым йөкләмәләрен үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре нигезендә тиешле жирле бюджетлар акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

21. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла. Статья 94. Размещение заказов на поставку товаров, выполнение работ, оказание услуг для муниципальных нужд

95 Статья. Гражданнарның үзара салым акчасы

1. Гражданнарның үзара салым акчасы астында гражданнарның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр бирелә торган түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салым түләүләре күләме жирлекнең (торак пунктның (яисә аның территориясенәң бер өлеше) барлык гражданнары өчен абсолют күләмдә билгеләнә, халык саны жирлек составына керүче гражданнарның гомуми саныннан (торак пунктның (яисә аның территориясенәң бер өлеше) 30 проценттан артмаса тиеш һәм алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән түләүләрне кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенәң 4.1 пунктында каралган очракларда гражданнар җыенында хәл ителә.

3. Жирле референдум карары басылып чыкканнан соң, жирлек башкарма комитеты гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен җыю турында Карар кабул итте:

- жирлек (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия банкы учреждениесендә үзара салым акчаларын туплау өчен махсус счет ача.;
- референдум карарында каралган эшләрне башкаруны оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә гражданнар алдында аларның үтөлеше турында хисап тотат.

4. Гражданнарның үзара салым акчасы жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

96 Статья. Жирлекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч)

1. Жирлек бюджет дефицитын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында муниципаль эчке бурыч алулар башкарырга хокуклы.

2. Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлек исемнән муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукына жирлекнең башкарма комитеты ия.

3. Агымдагы финанс елы башына жирлек бюджеты акчаларының калган өлешләре агымдагы финанс елында вакытлыча касса өзеклекләрен каплауга һәм жирлек исемнән төзелгән муниципаль контрактлар шартлары нигезендә хисап финанс елында түләнергә тиешле товарлар, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә муниципаль контрактлар өчен жирлек исемнән төзелгән муниципаль контрактлар

өчен түлөүгә бюджет ассигнованиеләрен арттыруга, күрсәтелгән максатларга файдаланылмаган бюджет ассигнованиеләре суммасыннан артмаган күләмдә юнәлдерелергә мөмкин., жирлек бюджеты турындагы карарда каралган.

97 Статья. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы, тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә, жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланарга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап, аны жирлек Советына тапшырганчы, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы яктан тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләүне үз эченә ала.

Жирле бюджет үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, бюджет законнары таләпләрен үтәп, жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән тәртиптә, жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан башкарыла.

Жирлек Советы мөрәжәгәте буенча жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү Бөгелмә муниципаль районының Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлеге башкарма комитеты, аңа бәяләмә эзерләү өчен, агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча, жирлек бюджетының үтөлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытка, бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә Бөгелмә муниципаль районы Контроль-хисап палатасы яки жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан бер үк вакытта жирлекнең башкарма комитетына жиберелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, авыл жирлеге башкарма комитеты, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турында жирлек Советы карары проекты, резерв фонды ассигнованиеләренең үтөлеше турында хисап, бюджет кредитларын бирү һәм түлөү турындагы хисап, эчке бурыч торышы турында хисап, аңлатма язуы һәм бюджет законнарында каралган башка документлар һәм материаллар белән жирлек Советына еллык хисап тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карарны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дәрәс яки тулы булмаган чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокта кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар белән, жирлек бюджеты керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасы күрсәтелеп, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап раслана.

Хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турында жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

жирлек бюджетының керемнәре, бюджетлар керемнәрен классификацияләү кодлары буенча;

керемнәр төрләре, керемнәр төрләре кодлары, керемнәр төрләре, бюджет керемнәренә караган дөүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча жирлек бюджеты керемнәре (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча

жирлек бюджеты чыгымнары (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәре, төркемнәре, статьялары, бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакалары кодлары буенча; дәүләт идарәсе секторы операцияләрен классификацияләү (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

98 Статья. Жирле бюджет үтөлеше

1. Жирлекнең жирле бюджетын үтөү законнар нигезендә башкарыла.
2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.
3. Жирлек бюджеты үтөлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
4. Жирлек бюджетын үтөү жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

99 Статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясенәң бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы башка норматив хокукый актларны үтөүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.
Муниципаль финанс контроле эчке, башлангыч һәм алга таба бүленә.
2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле муниципаль финанс контроленең контроль эшчәнлеге булып тора.
3. Алдан контроль бюджет үтөлеше барышында бюджет бозуларны кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.
4. Алга таба контроль аларның үтөлешенәң законлылыгын, исәп һәм хисаплылыкның дәрәсләген билгеләү максатларында бюджет үтөлеше нәтижәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XIV башлыгы. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ ҺӘМ ӨСТӘМӘ ӘЛЕГЕ УСТАВ

100 Статья. Жирлек Уставы проектыን эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек Советына, жирлек Советы депутатлары, жирлек башкарма комитеты житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.
2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектыን эзерләү өчен, жирлек Советы карары белән эшче төркем төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.
3. Жирлек уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты, аларны карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Советы тарафыннан күрсәтелгән Устав проекты, жирлек Советының күрсәтелгән карары проекты буенча тәкъдимнәренә исәпкә алу тәртибен, шулай ук гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртибен бер үк вакытта халыкка житкерелергә (бастырып чыгарырга) тиеш.

Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек советы карары проекты буенча тәкъдимнәренә исәпкә алу тәртибен, шулай ук жирлекнең Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл күрсәтү рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта, аның турында фикер алышуларда катнашу тәртибен рәсми халыкка житкерү (бастырып чыгару) таләп ителми.

4. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында авыл жирлеге Советы карары проекты буенча, аларны карау алдыннан жирлек Советы сессиясендә әлеге Уставның 22 статьясы нигезендә ачык тыңлаулар үткөрелә.

101 Статья. Жирлекнең уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы Карары проектын карау жирлек Советы тарафыннан кимендә ике укылышта гамәлгә ашырыла.

2. Авыл жирлеге Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы Карары проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң әлеге проект авыл жирлеге башлыгы тарафыннан төзәтмәләр кертү өчен жирлек Советы депутатларына һәм башка хокук чыгару инициативасы хокукына ия субъектларга жиберелә.

3. Жирлек уставы, жирлек Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесенең күпчелек тавыш белән кабул ителә. Жирлек башлыгы жирлек советы рәисе вәкаләтләрен үтәсә, жирлек башлыгы тавышы жирлек уставын кабул иткәндә исәпкә алына, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Карар проектын жирлек Советы депутаты тавышы буларак кабул ителә.

102 Статья. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар

1. Авыл жирлеге Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары кабул ителгәннән соң, федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алу өчен, жирлек башлыгы тарафыннан муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жиберелә.

2. Жирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш һәм алар рәсми халыкка игълан ителгәннән соң үз көченә керә.

Авыл жирлеге башлыгы жирлекнең теркәлгән уставын, жирлек Советы Карарын, аның муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан муниципаль берәмлек уставы турындагы мәгълүматларны кертү турында хәбәрнамәләр кәргән көннән алып 7 көн эчендә жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарны халыкка житкерергә (бастырып чыгарырга) бурычлы, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр кертү турында «2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында муниципаль хокукий акт.

3. Жирлек Уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр (жирлек уставын федераль законнар белән тәңгәлләштерү очрактарыннан тыш), жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларының вәкаләтләре, вәкаләтләре, вакытлары, сайлау тәртибе үзгәрү очрактарыннан тыш) жирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукий актка кертелә, ул жирлек башлыгы, жирлек советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы тарафыннан имзаланган жирлек Советы карары белән рәсмиләштерелә.

5. Жирлек уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, жирлек уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү срогы тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы Законы үз көченә керү датасын, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү,

гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу, жирлек Советы сессияләре вакытын исәпкә алып билгеләнә., мондый муниципаль хокукый акты дәүләт теркәвенә алу һәм рәсми бастырып чыгару (бастырып чыгару) срокларын һәм, кагыйдә буларак, алты айдан да артмаска тиеш.

6. Жирлек Уставын яңа редакциядә бәян итү жирлек Советы карары белән жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү рөхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек жирлекнең гамәлдәге Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар жирлекнең яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

7. Жирлек уставы, әлегә Уставка үзгәрешләр кертү турында жирлек Советы карары массакуләм мәгълүмат чараларында (халыкка житкереләргә) рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) яки Бөгелмә муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә түбәндәге адрес буенча урнаштырылырга тиеш: <http://bugulma.tatar.ru>-Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» порталында; <http://pravo-minjust.ru> кат <http://право-минюст.рф> челтәр басмасы сыйфатында теркәү тәртибе: Эл№ФС77-72471 от 05.03.2018).